

A. 428.

A428.

Wändra jutumees.

I. jagu.

Kiimme õpetlikku muistejuttu.

1. Otselohene.
2. Taewast ja põrgust.
3. Kolm õde.
4. Kõige ilusam laul.
5. Kolm wenda.
6. Ujuw saar.
7. Piripill.
8. Pääwatõus.
9. Põuasitika pulmameis.
10. Usfikuningas.

Õestikeelde toimetanud.

L. A. J.

A690.

Jelkuisman.

Trükitud M. Lõnissoni tuluga.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 1. Юня 1889 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

21792

1. Dtskohene.

Kord elas kalamees kolme pojaga. Esimene poeg sõudis kõige paremini terwes külas ja mõistis targaste nõrkusi seadida. Teine mõistis õngitseda ja wilet lüüa; tema mõistis nii kenaste wilsistada, et kalad päris lusti pärast õnge otsja hakkasiwad. Kolmandal ei olnud midagi osawust; ta oli aga tugew ja ütles igamehele tõtt. Et inimesed seda ilmašgi ei falli, kui keegi neile ütleb: „sull on punane nina,“ ehk: „sina oled lobasuu,“ ehk: „sinu tarkuse kannab kass saba otsas ära,“ siis ei fallinud nad teda. Et ta aga sedawiisi otskohe kõit wälja ütles, siis hüiti teda Dtskoheseks.

Ühel päewal püidis Dtskohene isa ja wendade seltsis kalu. Ta oli wäga ettewaatlik, et ta noota lastes seda mitte katki ei kisuks, sest tema näpu wahel oli see nii kui siid. Töö läks temale õnneks ja nad lastsiwad nooda sisse. Müüd hakati teda kaldale tõmbama. „Küll ma olen ettewaatlik,“ ütles Dtskohene ja tõmbas oma aru järele üsna õrnaste; tõmbamine oli aga ometi nii kõwa, et wennad, kes teinepoolt

nooda otsast widasitwad, wette kuffusitwad ja kalad noodast wälja läksitwad. Isa taples ja Dtskohene ütles: „Sa näed, armas isa, ei lähe, ma pole selle töö tarwis mitte küllalt õrn.“

Üks raske asi oli aga füiski noota jäenud; teine wend widas ta waewaga nähtawale. See oli määratu suur mõel, üsna haljas, ehk ta küll wees oli seisnud. Kui Dtskohene seda nägi, löiwad ta silmad särama; ta wõttis mõega wenna käest ja wihistas teda ümber pea, nii et ta kui wälk päewa wastu jähwas. „Hurra!“ kisendas Dtskohene, „nüid on mull mõel, millega ma kaugele ilma wõin minna omale kuningriiki wõitma.“

„Kumal poisj!“ ütles isa, „just kui kuningriigid igal pool mööda tee ääri wedeleksitwad.“ Dtskohene tahtis aga minna.

Teisel hommikul seadis ta oma reisipauna walmiss, pani mõega wõöle, jättis wanemate ja wendadega jumalaga ja läks. Nüid ta alles nägi, kui suur ilm oli. Ta käis mäest ülesse, teisest alla, ja igakord, kui ta uue mäe harjale jõudis, oli filmapiir mõetmata. Wingid istusitwad tee ääres puude otsas ja laulsitwad: „Hurra! ikka edasi, ikka edasi!“ Siis lindas lepalind tema ees puust puusse ja sädistas ühte lugu: „Oleks sull kaks tiiva, wõiksid kaasa linnata!“ Kõngad aga, jämedad nagu nad ikka on, koonutasitwad ülehel suurte oksade

wahel ja kiskendasiwad: „Otsekohene! Otsekohene!“
See aga läks naerdes neist mööda.

Kui ta juba mitu maad oli läbi käinud, juhtus ta ühel päewal paksu pimedada metsa sisse. „Tuleks ometi mõni häda-ohht wõi karutükk,“ mõtles Otsekohene, „nõnda läheb juba igawaks. Ma soowiksin, et mõni lindaw madu, paar lõwi ehk mõni muu koletu elukas wasta tuleks, keda ära wõiks tappa.“ Aga ta rändas päewa otsa, ilma et midagi oleks näinud.

Wastu õhtut, kui juba üsna pime oli, nägi ta kaljude wahel tule kuma. Ta läks sinna poole ja jõudis suurde koopasse, kus tuli maas oli. Tule ümber istusiwad neli rööwli ja tule ääres üks wanamees, kärist ja jalust süttud.

„No see on hea, et wanamees meil kord käes on,“ ütles üks rööwel, „homme piab ta oma kaljulinnas meile waraaidad kätte näitama. Kui ta ei taha, küpsetame teda natuke tulel, küll ta siis järele annab!“ Teised rööwliid naerisid, aga Otsekohene kargas järsku wahela ja hüidis: „Laske wanamees lahti, ehk ma wirutan teid kõik maha!“ Rööwliid kargasiwad ülesse ja tõmbasiwad mägeda pihku. Otsekohene jooksis aga kui wälk nende kallale ja mõne silmapilgu pärast olisid kõik neli maha löödud. „Küid tule, wana mehikene,“ ütles ta mädegaga wanakese sidememeid katti lõigates,

„need neli herne hirmutust ei tee sulle enam midagi.“

Wanamees tänas ja kutsus teda enesega oma lossi. Nad leidsiwad koopast latri; wanamees käis nüüd latriga ees, Otsekohene järele. Nad sammusiwad järsku jalgrada mööda alla, kuni ühe äkilise kalju seinaga juurde jõutiswad, mis öö pimeduses neile vastu mustas.

Wanamees wõttis kivi ja lõi sellega kolm korda vastu kivi. Tasane kõmin käis nüüd mäest läbi ja kalju sisse ilmus awwandus, millest nõrk tule kuma vastu paistis. Nad läksiwad sisse ja mägi wajus niisama mürisedes finni. Maaalusel käigus, kus nad nüüd kõndisiwad, ei põlenud ühtki tuld, aga ometigi oli seal walgust küll, sest kiviseinad särasiwad. Siis jõutiswad nad määratu suurde, wõlwitud laega saali, kus suur hiilgaw kuul walgust andis. Muud polnud saalis midagi näha, kui üks ümmarguse ladwaga puu, mis just kuuli all seisis ja kuldseist, ilusaste nikerdatud aiaist sisse oli püüratud. Kui tulejate sammud pooleeritud marmori põrmandu peal kuulda oliswad, hakkas puu latw liikuma ja elutsema. Sadanded õuna juurused dienupud awasiwad endid, ajasiwad omad lehed laiaks ja igast nupust waatas weikene inimese pea wälja, mille kaela ümber lehed kui püst krae seisiwad. Seal oli neegri, Hiinlaste ja Indiaanlaste päid,

kõiki sorti inimestest, mis aga maa peal elawad, ja nemad kõik waatasiwad imestanud nägudega Dtskohest; kõik need sadanded näud oliwad tema poole pöördud. Siis pistiwad nad pead kokku ja kihistasiwad isekeskis naerda ja sohistada; järsku waatasiwad nad kõik jälle Dtskohese peale, ja terwest puust kõlas peenikene, pillaw naer. Selle naeru kahina järele sai lae all pikuti jookswa kuld tõdre taga kõik korruga elawaks; rohelisted, sinised, punased, üsna isewärki imelised linnud wahtisiwad sealt wälja, ja kui nad Dtskohest nägiwad, lõiwad nad tiiru kokku ja hüitsiwad peenikeste ja jämedate healtega segi: „Dtskohene! Dtskohene!“ nii et hirmu kisa tõusis. Wanamees wiskas aga järsku oma wiletsa wammuse maha ja seisis korruga pitkas siidikuubes, kuld tähtedega kui ülekülwatud, mille üle ta suur hõbedane habe maha ripendas. Ta sirutas oma kepi wälja, mille otsas üks säraw kivi hülgawaid sädemeid andis, ja ühekorruga oli kõik wagusi. Linnud läkisiwad oma puuridesse tagasi ja lehenupud läkisiwad üks teise järele jälle kinni, nii et roheline puu jälle waikselt seisis, nagu enne. Sellepeale wiis wanamees Dtskohese ühest jaaliutsest weiksest lambrisest, kus pehme woodi ja laud kalli roogadega ja joodawa wiinaga walmis oli pantud. Siia jättis ta tõdera üksina. Kui Dtskohene ennast laua ääres kalli roogadega oli finnitunud, heitis ta woodisse

publkama. Pehmed padjad wajusiwad tema üle fokku, ja warsi norstkas ta magusas unes.

Kui ta hommiku hilja ärkas, paistis päike läbi woodi eesriide ja walgustas imelisi kujusid, mis sinna sisse oliwad kujutud. Dtskohene sirutas ja ringutas heameelega sängis, sest nii hästi polnud ta käsi weel kusahil käinud. Rabina peale, mis ta woodis pöördes tegi, tuli üks suur sinine papakoi lae alt mööda woodi eesriiet ronides tema juurde ja ütles woodi jalutsisse seisma jäedes ja kolm korda auupakklikult kummardades: „Soowin Teile alandlikult head hommikut! Mull on auu Teile teatada, et minu härra ja peremees, suur salakunstnik Wuribundes oma täheuurimise tuas on ja walmis on härra Dtskohest wastu wõtma.“ Seda kõik paristas ta nii ruttu ja imelikult, just kui oleks tal mõned uuri ratta wärgid keres. Dtskohene kargas woodist wälja, ei leidnud tooli pealt aga mitte enam omi wanu riideid, waid kallid printslised ihukatted. Kui ta need selga oli tõmbanud ja sinise, hõbedaga tikitud ja kotta sullega ehitud kübara oma kulla karwa juukste peale oli wajutanud, ei tahtnud ta peeglis iseennast enam tundagi. Sellepeale sibus ta oma mõega, mis nüüd ilusa kuld tupe sees oli, wõõle ja läks papakoi järele, kes tema ees lindas, iga filmapill aga jälle ümber pööris ja õhus auupakkudes uperpalli laskis. Kui ta suurde saali tuli, oliwad weikesed pead puu otsas kõik juba ärkanud, ja just kui soldatid kaman-

duse järele pööršivad nad kõik oma filmad tema poole. Kui nad aga vägevad meest, laia rinnaga ja toreda kulbse juuksetega, ilusas riides nägivad, siis ei naernud nad mitte enam, vaid tervest puust käis ühehealeline imestuse kahin läbi, ja kõikide filmad vaatasivad teda ühtelugu, kuni nad teda aga nägivad.

Wana salakunstnik istus oma täheteadlises töötuas imeliste, hiilgavate riistade wahel. Tema ees oli mustast kivist poleeritud laud, laua peal kuld tahvel, mis mitmekarwalise, hiilgavate, ristati joontega kaetud oli. Kui Otjekohene sisse astus, teretas ta teda sõbralise peanikutusega ja palus teda ka laua äärde istuda. Siis ütles ta:

„Mina nägin juba kohe eile õhtu, et sinu käes kuulus Beritera mõel on, ja et seda mõeka ainult neile inimestele antakse, kes saetud on, suuri tegusid tegema, siis küsisin ma võse tähtedelt sinu saatuse üle otsust. Selle kuld tahvli pealt wõid sa näha, mis mina uurisin. Aga tumedaks ja segaseks jäi mull mõnigi asi. Ma sain küll selgeks, et suur lunastuse töö su hooleks on antud, aga suur hädaoht on sellega ühendatud, mille äratundmiseks minu jõud ei ulata. Kuninga tütar, kes ootab, et sa teda kurjast nõidusest pead wabastama, on Morgane, aga maa ja koht, kus ta elab — seda ei saanud ma kätte. Ma tahan kõik teha, mis minu wõimused on, et neid puuduwaid teadusi

kätte saada. Kõige esiti tahan ma päewapais-
telt küsida, aeg on paras.

Sala-kunstnik pani hiilgawa kuld tooli laua
peale, tõmbas akna eesriided tagasi, nii et päewa
kiired laialt sisse tungisivad ja tool just kui
läikiwas tules oli. Siis haaras ta kättega sä-
raivat walgust ja mässis ja wormis seal kättega,
imelisi sõnu ümisedes, läks seal juures ühtelugu
toolile ligemale, mille hiilgus ifka suuremaks
läks, tihedamaks kokku wajuš, kuni tast aega
mööda nägu ja kuju sündis: toolil istus wiimaks
tuline, hiilgaw inimesekene. See oli päewapais-
te ise, inimese näul.

Kunstimees kõigutas oma keppi tema ümber,
nii et sätendaw kalliskivi kepi otsas tulise ringi
sünnitas, siis küsis ta: „Anna mulle wastust,
kas on kuninga tütar Morgane?“

Päewapais-
te leekis heledamalt ja wastas kõwa
healega:

„Mina tunnen kõik kuninga tütreid, kelle
peale minu kiir paistab, nii kaugelt, kui maa-
ilm ulatab. Ma nägin neid purtskaewu ääres
jalutawat, kus ööpikk laulis; ma nägin neid
walge hobuse selgas, kull kää peal, jahile sõit-
wat; ma tunnen wiltuse filmadega ja kõwera-
jalglift Hiina keisri tütar, ja Ahtwrika Neegri-
kuningate tütreid põletab mu kiir weel muste-
maks kui nad on; kuninga tütar Morgane
ma aga ei tunne.“

„Täna sind“, ütles kunstimees, „on juba

küllalt." Seal käis särin ja värin päewa mehikeseft läbi, ta kahwatas ja kadus, ja nüid oli ainult wirwendatwaid päewakiirefid toolil näha.

"Täna õhtu piame kuupaistelt küsima," ütles nõid; "kui see ka midagi ei tea, on minu kunst otsas."

Kui õhtu kätte tuli, pani kunstimees hõbe tooli lauale ja lastis kuuwalget peale paista. Tema silitas ja muljus teda ja sünnitas wiimaks hõbewalge udumehikese, kes rahulifelt toolil istus. Siis löi ta jälle oma nõiaringi ja küsis: "Anna mulle wastust, kus on kuninga tütar Morgane?"

Kuu paiste ütles pehme healega: "Küll mõndagi kuninga tütart olen ma näinud, kui öösel ümber ilma rändasin, küll mõndagi on mu fiir musutanud, kui ta öösel siidipatjades uinus, aga kuninga tütart Morganet ei ole ma mitte näinud."

"Tänan sind," ütles kunstimees, "on juba küllalt." Seal kahwatas ja kadus hele mehikene ja paljalt kuu kiired mängisiwad tooli peal.

Kunstimees süitas nüid suure wast lambi laua kohal põlema ja ütles: "Nüid ei tea ma enam mingit teed, kudas kuninga tütre Morganet elukohta kätte saada." Siis tuetas ta ennast seljakile leentooli ja waatas mõttes lambi tuld. Aga nii pea, kui ta Morganet nimetas, särises lambi tuli ja hüppas nähtawalt. Siis läks ta tihedamaks, inimese näulifeks ja istus wiimaks tahe peal, kui weikene mehikene toolil.

„Mitspärašt ei taha ja lambi tulelt küsida?“ ütles ta peenikese healega.

„Noh, mis ja siis tead ütelda?“ küsis nõid. Lambi tuli leekis heledaste ja ütles: „mina olen teda näinud. — Sa tead, meie lambi tuled ei sure, ja kui kuskil üks kustub, siis leegitseb ta teises kohtas jälle. Mina istusin ühe seltsimeeste ringis suure lambi sees, mis nii kui päike säras, ja seal olen ma kuningaga tütar näinud. Tema jalutas ühes aedas, mis toredam on, kui kõik aiad, mille peale kuu ja päike on paistnud. Nemad ei võidigi sinna paista, sest aed on ühes määratumas võlvialuses ilma akendeta, ja tema lilled on kullast, hõbedast ja kallidest kividest.“

„Kus see võlvialune on?“ küsis kunstimees. Lambituli ütles: „Morgane on Barokko kuninga tütar, ja võlvialune on sealtmaa pealinnas.“

„Ma tänan sind“, ütles kunstimees, „küllalt juba!“ Seal sirutas ja ringutas weike mehike ja lagunes jälle pehmeks leegikeseks.

„Küid teame juba küllalt“, ütles nõid; „nüüd mull aga tarvis weel raamatust järele waadata.“ Ta võttis ühe määratuma raamatu riulilt, pööris natukene aega lehta ja ütles siis pikkamisi lugedes: „Barokko, kuningriik ilma otšas, wasakut kätt ümber nurga minna, 20 miljoni elanikka. Pealinn: Patsipere, 300,000 inimesega, Wändaku jõe kaldal. Walitseja ku-

ningas: Bombastus XVI." „So, nüid wdime rahuliste magama heita“, ütles ta siis, ja nii see ta sündis.

Teisel hommikul jättis kunstimees Dtschöhe-sega jumalaga. Kui nad puust mööda tulivad, nikutasivad kõik peakesed sõbraliselt jumalaga jätmiseks. Kui nad kalju wärawa ette tulivad, seisis seal üks piimatvalge hobune, ilusti sadulasse pandud, ja tampis aga jalgu; selle kinkis temale kunstimees lahkimiseks. Dtschöheene kargas sadulasse, keerutas mõeka ümber pea ja kihutas minema. Tema sõitis mitmed maad ja kuningriigid läbi, tappis oma mõega Beriteraga kõik linnatwad maud ja ühesarwega elukad, kus ta nendega kokku puutus, ja tegi palju imelisi tegusid, nii et ta kuulsus ruttu suureks läks. Lõpeks jõudis ta Barokko riiki ja sõitis otsekohe pea linna.

*

*

*

Printsessi Morgane ära nõidumine oli aga järgmisel wiisil sündinud. Barokkos elas üks wägew, aga furi Murueide tütar, kes wäga uhke ja tore oli, sest et ta ainus hing selles kuningriikis oli, kes ennast suurde Wuru eide perekonda tohtis arvata. Ta oli sellepärast wäga wihane, kui teda printsessi warrule ei kutsutud, tuli kohe peale lõunat sinna ja kuulutas kuninga tütre lätki ääres, et lapsel suur õnnetus oodata olla, kui ta enne oma kuuteistkümnet eluaastat päewa ehk kuu walgust piats

nägema. Ta saaks sellest pöduraks jäema ja õnnetumalt surema. Sellepärast hirmusivad kuningas ja tema abikaasa väga ära, ja lastsiwad last nii hoolega hoida, et tõeste ka kuusteistkümmend aastat täis saidwad, kus ei kuu ega päewa kiir Morganet ei olnud puutunud. Selle aja sees oli aga Metsballijas printsessi meele wist ära seganud, sest näha oli, et neiu päris ilma ja päewa walgust wihkas ja põlgas. Ta ei tahtnud nüüd kätte saadud wabadust kudagi tarwitada. Wanemad saatsiwad saadikud suurte kingitustega Murueide tütre juurde ja lastsiwad nõuu ja abi paluda; aga saadikud tuliwad kingitustega ja selle otsusega tagasi, et abinõuu printsessi lunastuseks õige lihtne olla; see noor-mees, kes teda kosida tahta, pidada selle rohu aga ise leidma, muidu ei aidata see midagi.

Rõige selle juures oli aga kuninga tütar heas tujus. Lõssi kõige suurema wõlwaluse saalil oliwad kõik ukssed ja aknad kinni saanud müiritud, ja Morgane, selle tahtmist wanemad kõiges asjus tegiwad, oli sinna toreda aia lastnud ehitada, mis aga igas tükis kunstlik oli. Kollased lilled oliwad kullast, walged hõbedast, soomustest ehk kallidest konna karpidest, punased rubiini ja finised sahwiri kiwidest. Rohilised lehed oliwad kallist nahast ehk kõwast siidist wanutatud ja puu tüwed kullatud ehk ilusti lakeeritud. Seal oliwad kunstlikud kaljud ja klaasist jõesesed kuld sildadega, kirikud kellator-

nidega ja paigamehe elukohad, ja võttes laulsiwad kirjusulgedega linnud, need olivad ka kunstlised, ilma eluta, keres laulis neil uuri moodi masin. Mõõda saali seinu ajasiwad endid järeletehtud wiinamarja warred ülesse, millede küljes suured, wägewad, sinised ja rohilised kobarad rippusiwad. Wõtsid sa ühe marja ära, siis oli see pudelikene, joodawat wiina täis. Ja seal oli kõik nii puhas, peenike ja poleeritud. Kõik teera'ad olivad kulla liiwaga üle riputatud, ja wahetpidamata käisiwad kümme teendert paabulinnu sulgedega ümber, et wiimast tolmu fibemest ära kasida. Lilledel jooks olivad teist kümme, nõnda nimetatud „lõhnajat“, ametis, kelle mure see oli, alati iga lillal lõhna juures hoida. Remad seisiwad kuningliku koja „ülem-lõhnaja“ käsu all ja lille hais oli neil juba sada sammu eemalt külges tunda.

Megamõõda tuli kui haigus kõige kuninga koja peale, ja kõikide loomulikude asjade põlgamine läks ikka suuremaks, nii et kojaneitsiisid ja kammerherrasid oli, kes loomuliku roosi nuusutades tema lõhnast kõhe uimastatud said ja minesusse langesiwad. Remad ahwisiwad kõik järele, mis Morgane ees tegi, ja wiimati oli kuninga Bombastuse koda täis narrust. Mehed lõikasiwad oma loomulikud juuksed maha ja paniwad määratumad suured parukad päha, ja naesterahwad ajasiwad nii suure hunniku jahuseid juukseid päha, kui suur sipelga pesa. Peale selle

kantsiwad nad krinoliinidega seelikuid, et nad just suure kahe kõraga kella nägu oliwad, ja käiswad kõrge kontsadega saabastega, nagu kom-pade otjas. Nii rändasiwad nad printsessi Mor-gane aedas kunstilise päikese walgusel, mis ühe iseäralise koja-täheteadlase plaani järele käis, nuusutasiwad kunstlillede lõhna ja kuulsiwad furnud lindude laulu ja istusiwad weikestes kirk-tes, kus weikesed kellad tilisewiwad, jõid aga šokolaadi, kus jäe asemel munawalget sisse pandi.

Kui printsessi ärandidumise jutt ilmas lai-ali oli lagunenu, tuliwad aegamööda palju printsissid ja ümberuitjaid rüitleid, kes kõik print-sessi lunastada tahtsivad, sest kuningas oli sel-lele, kes seda wõiks teha, oma poole kuningriiki ja tütre lubanud. Niipea, kui nad aga Batsi-pere linna tuliwad, hakkas kuniinga koja lõhn nende külgi; nad lõikasiwad juuksed ära, pani-ward küinrapikkused parukad päha ja tegiwad printsessile auupakkudes niisuguseid niska ja kontsa, et pane nad kas wõi klaasi alla kommetit tegema. Aga waewalt saiwad nad kaks kolm peenikest, krukutud kõnekäanu walmis, siis tunt-siwad niisugust kangust lõua luudes ja kõigis liikmetes, et nad järsku kui elusuurused sarwi-kud istuma jäitwad; ainult peaga wõisiwad nad weel tubliste wändata.

Kunstilise aia kõige suuremas uulitsas oli-ward mõlemil pool pitad riad niisuguseid nõu-

tatud printsiid ja rüütlid ülesse seatud. Sga lord, kui Morgane seda uulitsat mööda käis, tõukas ta oma tuule lehitamise tüwaga neile wastu pead, nõnda et nad kõik tema järele pead nokutasiwad ja ütlesiwad: „Ja, ja, ja, ja.“

* * *

Kui Otskohene mööda Batsipere uulitsaid sõitis, jooksiwad inimesed aknate alla ja ajasiwad suud ja silmad pärani, sest niisugust wägimeest polnud nad enne näinud. Tema aga sõitis otse teed kuninglikku lossi ja nõuudis kuninga jutule. Kui ta sellele oma asja ära oli rääkinud, wiis üks teender teda toredasse tuppa, ja waewalt oli ta seal, kui kaks siledat mehikest suurde kumardustega sisse astusiwad ja endid tema teenistusse pakkusiwad. Üks neist oli ülem juukselõikaja, teine ülem riidesse paneja. Kui Otskohene aru sai, mis nad tahts iwad, et esimene tema toredaid kulla karwa juukseid ära soowis lõigata ja temale waltsjuukseid päha seadida ja teine temale lõhkise sabaga kuube selga, põlwpükka, siidisukki ja pannaldega kingu jalga himustas panna, siis hüüdis ta nii hirmsa healega: „Kasige wälja!“ et mõlemad ehmatusest tükk aega üsna kanged oliwad, siis hirmu pärast küllalt ruttu uksest wälja ei saanud ja wiimaks üks teisest üle komistades mööda treppi alla hilpsiwad.

Natukesel aja pärast tuli ülemkojameister

kahetümne kammerteendriga ja palus wärisedes Dtskohest printsessi juurde tulla. Ühel hoobil küsis ta hädalise healega, kas rüitle härra mitte nii helde ei oleks ja wähemast kolisejaid kannu-
sid ära ei wõtaks, printsessin olla wäga drna närwidega, et ei tea . . .

„Piab tal ära saama harjutud!“ ütles Dtskohene; „edasi!“

Ülem-hoowimeister läks lödisewa põltwedega ees ja kaks kümme wärisejat kammerteenrit käisid järele. Kui nad üle õue läksid, kuulis Dtskohene haledat kisa. Kui ta juurde läks, nägi ta üht meest sellili, käsi jalust siutud; timukad wirutasid teda keppidega jala põhja alla. Dtskohene ütles: „Pidage! miks pekstate seda meest?“

Üks timukas wastas: „See siin on üks lõhnaja printsessi aiast. Ta on täna teenistuses rängaste efsinud, on pipramüüdi lõhna roosidele kalkanud, mille läbi printsessi esimine kojaneitsi omad haistmise närwid ära on nikastanud.“

„Laske ta lahti!“ ütles Dtskohene ja läks pead raputades edasi. Pea jõutisid nad aia finnisesse eeskotta, kaks kümme teendrit kiskusid suured tiiw-üksed pärani lahti, ülem-hoowimeister astus ette ja hüidis: „Rüitli härra Dtskohene von Weritera!“ sest liht „Dtskohene“ ilma von'ita ei tulnud tal üle uulde. Suures poolringis olid kuninga kodakondsed istu-

mas, kesket poolringi printsessin, taga pool kõrgema istmete peal kuninglikud wanemad, ja ümberringi hiilgas ja säras kunstlik aid omas täies toreduses. Kui Dtschöhene sisse astus, läks kihin ja kahin kõigest naisterahwa hulgaft läbi ja ühel healel sofiistadi: „Koletu, selle hullul on omad juuksed peas!“

Dtschöhene aga sammus hoolimatalt kõlisewa kamustega otse printsessi ette, kumardas ja istus ajawitmata tooli peale, mis tema jaoks sinna walmis oli pandud. Et ta aga kõik selle hommi ku metsadest läbi oli sõitnud, oli tal wärskete metsa lõhn juures, mis temast wälja läks ja terwet feltskonda sundis muusutuse klaasid nina alla panema.

Waewaga jõudis printsessin selle hirmsa nähtuse üle oma rahu ja toredat seisu alal hoida ja walmistas ennast kolme küsimist ettepanema, mis temal kõige teiste rüütlite wasta nii suureks abiks oliwad olnud.

„Kus on kõige ilusam aid maailmas?“ küsis ta. Selle peale oliwad endised rüütliid umbes nii wastanud: „Meie oleme praegu selles aias, auuwääriline kuninga tütar. Kui Teie sulasel luba on, oma kõige alamt arwamist auupakkikult awaladada, siis arwab ta seda aida just otse pärliks, mille sarnast kuskil ilmas, ei ka isegi umerikkas Indias ei saa leida olema.“

Dtschöhene aga waatas põlastades ümber ja

ütles: „Tule minuga metsa, kuninga tütar, kus wägewad puud oma latwu taewa poole tõstatwad ja hirwed rahulifelt nende okste all sööwad, kus jöed kohisedes mägedest alla kargawad ja waitsetel heinamaadel metslilled õitsewad. Seal on kõige ilusam maailma aid. Seda siin pian ma pargitud nahaks ja kirjuks klaasiks arwama.“

Printsessin kahwatas, kojaneitsid aga ütlesiwad: „Wuih!“ ja isandad urisefitwad läbi hamaste: „harimata inimene!“ Nad kartsiwad aga seda waljuste ütelda, sest Dtschokhene oli kõigile hirmu peale ajanud. Wäljas aga kõmises, kui tõusjeks pikse pilw ülesse.

Printsessin küsis teist korda:

„Kus paistab kõige heledam ja ilusam päike?“ Teised rüütlid oliwad dntsa pilkudega kunstpäikese poole ülesse waadanud ja tõendanud, et tema sarnast ei olla. Dtschokhene aga ütles: „üks ainukene päike meil on. See tühipaljas seal pole muud kui üks eli-lamp!“

Kuninga tütar läks kahwatuks kui surnu; kolmteistkümmed kojaneitsit ja wiis härrat mines-tasiwad ära, kuna mõned käed mõetade külgi paniwad ja neid tupest korraks wälja tõmbasiwad — ruttu aga jälle tagasi pistsiwad. Wäljas paugatas kange kõue mürin üle wõlwaluse ja aia, nii et ta alused wabisesiwad.

Kui terve feltskond jälle natukene toibus, küsis printsessin kolmat korda, kuna ta ülesse tõusis ja sammu edasi astus:

„Kes on kõige ilusam kuninga tütar ilmas?“ ümbruses oli kõik vaikne kui haudas ja terve kuninga koda ei julgenud hinge tõmbata — isegi hiilgavad linnud ei laulnud enam; nende masin oli maha käinud. Dtschobene vastas: „Mina olen küll mitu riiki läbi käinud, aga kõiki kuninga tütreid pole ma mitte näinud, ja ei võdi sellepärast selles asjas midagi otsustada. Sina aga oled täieste herne hirmutuse nägu!“ Nende sõnade juures langes terve kuninga koda ühe hoobiga minestusse ja printsessin wajus ehmatades oma istmele tagasi. Dtschobene aga rääkis rahuliste edasi: „Sinul on wõerad furnu juuksed peas, ja need on halbid kui mõne wanamoori omad. Sinu nägu on maalitud ja plaastri lappidega kaetud. Sinu keha on keskelt kinni kruuwitud, kui wapsikal; inetu kanade kõng on sull allkõlgis rippumas, ja sinu jalad on inetumalt kõwerdud. Sina oled kõige inetum kuninga tütar, keda ma iial olen näinud.“

Korraga praxatas hirmus kõue mürin, nii et maa alus kõikus ja saali seinad kõtku langetiwad — koja katuse aga kandis kange tuulekeerd ära. Ühel hoobil kallas wihma kui pangega maha, mis terve kunstlise aia paigalt loputas ja ära wiis. Negamööda läks wihm tajasemaks ja päike maalis kena wikerkaare taewasse. Kunstlise aia pinna peal wiras aga rohiliselt, mis kord korralt selgemaks läks ja ro-

hilise wärwi wahelt nähti sinawat, kollendawat ja roositarwa punawat. Rohi ja lilled tärkasivad, ja madalaimal kohatel paistsiwad õrnad kannikesed. Hallikad hakkasiwad sirisema ja nende kohal pdesastes hõiskasiwad ööpikud. Siis jäi wihm aegamööda üsna üle ja hiilgaw päike kuiwatas kõi.

Ruhu oli aga printsessin kõige oma kaaslastega jäenud? Di, need oliwad heaste peستا saanud! Ei neil polnud enam soppisi ega saffisi, ega tõrrewitsad käinud neil enam riietest läbi; kena näu wärw oli kadunud. Kojaneitsid kantsiwad pehmeid riideid, mis ilusti ümber keha hoitsiwad, ja juuksed, pikad kollased, pruunid ja mustad, rippusiwad wabalt õladelt. Kõige nägusam nendest oli aga Morgane, ja nüüd nähti alles selgeste, et tema kõige ilusam kuninga tütar ilmas oli. Seda nägi ka Dte-kohene joonelt ära, ta tõmbas ta oma hõlma, andis temale suud ja kihlas ennast neiuga seal-samas. Sellel filmapilgul tuli nende juurde jalk ilusas riides rüütleid ja printsisid, need samad, kes kangeiks kujudeks oliwad muudetud olnud. Nad tuliwad parajaks õnnesoowi ajaks. Oleks keegi neist teadnud, et printsessi ainult siis sai lunastada, kui keegi temale kolmforda ühte järgi tõtt oleks ütelnud, siis oleks muidugi üks nende seast juba ennemalt kuningliku neiu peigmees olnud.

Roh, kudas lugu nüüd edasi läheb, on juba

näha. Oli tore pulm, ja kui wana kuningas furi, sai Dtskohene tema asemele auujärjele.

Et Dtskohese isa juba surnud oli, siis kutsus ta omad wennad enese juurde, kinkis kumbagile mõisa, nõnda et neil nüüd üksnes lustipärast weel himu oli mõnda peenemat seltsi kalu püüda, nagu lõhesid, latikaid ja muid.

Dtskohesel ja tema kaasjal Morganel oli palju lapsi; pojad saidwad kõik tugewad kui isa ja tütreid nii hellad kui nende ema. Sigidal ja kaugel oli aga kuninga Dtskohese I. nimi ja wägewus kuulus.

---

2. Taewast ja pörgust.

Oli sell ajal, kui ilm kõige ilusam on ja inimesel kõige raskem on surra, sest dispuu löi omad diid lahti ja roosi nupud paisusiwad; kaks inimest rändasiwad seal taewa teed, üks waene, teine rikas. Nad oliwad ühel maal, ühes linnas ja ühes uulitsas elanud, rikas suures toredas majas, waene wiletjas onnikeses. Et surm aga niisugustest wahedest ei hooli, siis juhtus, et mõlemad ühel ajal suriwad.

Nii juhtus siis, et nad taewa teel kokku oliwad saanud ja käisiwad mõlemad wait olles kõrwuti. Aga tee läks ühtelugu järsemaks, ja rikkal oli waene edasi rühkida, sest ta oli paks, lühikese hingewahega ja ei olnud ilmaški nii

pikka teed jala käinud. Seal sündis, et waene tüki maad ette jõudis ja hulk aega enne taewa wärawa taha tuli. Et ta aga wärawa peale koputada ei julgenud, istus ta wagusi maha ja mõtles: „Ma ootan siin rikast meest; tema koputab muidugi, kui ta tuleb.“

Tüki aja pärast jõudis ka rikas sinna. Kui ta wärawa kinni leidis o'ewat ja keegi kobe lahti ei wõtnud, hakkas ta raputama, lõhkuma ja rusikaga wastu wärawat lööma. Seal kargas Peetrus rutuste ukse juurde, wõttis ta lahti, waatas mõlemate otja ja ütles siis rikkale: „Sina ju muidugi see olid, kes oodata ei jõudnud. Ma arwan, sull poleks tarwis ennast niiviisi laiutada. Meie siin ülewal pole s'ust suurt headust kuulnud, kui ja all maa=peal elasid!“

Seal langes rikka julgus hea tüki madalamasse; aga Peetrus ei teinud temaga enam tegemist, waid pakkus waesele kätt, et teda kergemalt ülesse aidata, ja ütles: „Astuge aga mõlemad seie ettekotta; mis pärast tuleb, saate isegi nägema!“

See ei olnudki päris taewas, kuhu nad nüüd sisse astusiwad, waid üks suur, laialine eeskoda mitme finnise uksega, pingid mööda seina ääri

„Buhake natukene siin,“ ütles Peetrus jälle, „ja oodake, kuni ma tagasi tulen; aga tarwitage oma aega heaste, sest kui ma tagasi tulen,

piab iga ühel arwatud olema, kuidas teie siin ülelvel tahate elada. Iga üks piab karwa pealt kõik nii saama, kui ta soowib. Mõtelge siis järele, ja kui ma tulen, siis ütlege kartmata, ja ärge unustage midagit; pärast on juba hilja." —

Ta läks. Kui ta siis tüki aja pärast tagasi tuli ja järele küsis, kas juba walmis mõeldud olla, mis keegi igaweseks ajaks soowib, kargas rikas pingilt ülesse ja ütles, et tema tahta suurt, kuldsset lossi, ilusamat kui kellelgi kuningal, ja iga päew kõige paremat süia. Hommikust šokolaadi ja iga lõuna wasikapraadi õunapudruga, ja riisi suppi ja worstisid; pärast weel muud maiust. Need olla ta armsamad toidud. Iga õhtuks soowida aga ise sööki. Edasi soowida ta weel head leentooli ja rohilist, süüdi õõkuube; ja ajalehti ärgu unustagu Peetrus ka mitte, et ta teada saaks, mis ka mujal sünnib.

Seal waatas Peetrus haleda pilguga ta otsa, oli kaua wait ja küsis lõppeks: „Sa muud ei soowi sa enam midagi? —“

„D ja!“ ütles rikas ruttu, „raha, palju raha, kõik keldrid täis; niipalju, et seda enam lugeda ei jõua!“

„Kõik seda piad sa saama,“ ütles Peetrus, „tule mu järele!“ Ta wõttis hulga uste seast ühe lahti ja wiis rikka päratu toredasse lossi, kus kõik nii oli, kui ta oli soowinud. Kui

Peetrus rikkale kõik oli kätte näidanud, läks ta ära ja lükkas suure raud riitvi ukse ette. Rikkas aga tõmbas rohilise siidi kuue selga, istus leentooli, sõi ja jõi ning ta käsi käis heaste. Kui kõht täis oli, luges ta ajalehti. Iga päew ükskord käis ta all keldris oma raha vaatamas. — —

Kahekümmend ja 50 aastat läksivad mööda, ja jälle viiskümmend, nii et sada sai — see aga on alles waksakene igawesest ajast — seal oli rikkal omast ilusast lossist nii isu ära, et ta seal enam olla ei tahtnud. „Wafika praad ja worstid lähewad ka igast tükist halwemaks,“ ütles ta, neid pole sugugi wõimalik süia!“ Aga see polnud tõsi. Ta oli neist toitudest üksnes tüdinud. „Ja seda ajalehte ma ju ammuugi enam ei lue,“ rääkis ta edasi; „see on mull üks kõik, mis seal all maas sünnib. Ma ei tunne sealt ainukestki inimest enam. Tutwad on mull juba ammu surnud. Inimesed, kes nüüd elawad, teewad niisuguseid tükka ja räägiwad niisuguseid hulla jutta, et pea ümberkäima hakkab, kui seda lued.“ Sellepeale aigutas ta ja jäi wait, sest igawus oli suur. Natukese aja pärast ütles ta jälle:

„Oma hulga rahaga ei tea ma ka midagi teha. Mis tarwis ta mull dieti on? Siin ei saa ju midagi osta. Kudas inimene ometi nii loru wõib olla ja taewas raha omale soowida.“

Siis tõusis ta ülesse, võttis akna lahti ja waatas wälja.

Uga ehk lõssis igal pool küll walge oli, wäljas paistis kõik kottpime; nii kottpime, et oma kätt silma ette näha ei wõinud; kottpime õõsel ja päewal ühest aastast teise ja nii wagusi kõik, kui furnu aedas. Siis pani ta akna jälle kinni ja istus oma leentooli; ja igapäew tõusis ta nii üks- ehk kahestorda ülesse, aknast wälja waatama. Uga kõik jäi ühte moodu. Ja ikka hommiku šokolaad, iga lõuna wafika praad, õunapuder, riisipupp, worstid ja pärast maius road; ikka ja ikka edasi, üks päew niisamasugune, kui teine. —

Kui aga tuhat aastat möödas oliwad, käri- ses suur raud riiw wärawas ja Petrus astus sisse: „Koh, kudas sull siin meelepärast on?“ küsis ta.

Seal sai rikka mehe süda täis: „Kudas mull meelepärast? Sugugi, mitte sugugi pole mull siin meelepärast! Kes siin niisuguses tühises lõssis elada wõib! Kudas sa seda wõid arwata, et keegi siin tuhat aastat wõib olla! Siin ei kuule ega näe sa midagi; ei siin hooli sinust keegi. Si pole teie taewas ega igawene õnnis- tus muud kui puhas wale. Usna willets wärf kõik!“

Seal waatas Petrus imestades tema otsa ja küsis: Sa ei teagi siis, kus sa oled? Arwad wiist, et sa taewas oled? Sa oled ju pörgus.

Sa sootwisid ise pörgusse jaada. See loss siin on ju päris pörgus."

"Pörgus?" kordas rikas ehmatades. "Ega siin see koht siis ometi pörgu pole? Kus siis kurat, tuli ja katlad on?"

"Sa arvad küll", vastas Peetrus, "et patuseid nüüd ka alles ikka praetakse, nagu enne? See pole kaua enam jedamoodi. Aga pörgus ja oled, sellepeale wõid julge olla, ja nimelt hästi sügawas sees, nii et s'ust küll juba hale meel on. Küll ja sest aegamööda isegi aru saad."

Seal langes rikas ehmatades oma leentooli, peitis filmad käte wabele ja nuutsus: "Pörgus, pörgus! Mina waene, õnnetu inimene! Mis piab minust küll saama?"

Aga Peetrus wõttis ukse lahti ja läks wälja; kui ta juure raud riivi wärawa ette lükkas, kuulis ta, kudas rikas sees ikka alles nuttis: "Pörgus, pörgus! Ma waene, õnnetu inimene, mis piab minust saama?" —

Ja jälle läksiwad sada aastat ja jälle sada aastat mööda, ja aeg läks rikkal nii hirmsaste igawaks, et ei wõi ära mõelda. Kui teine tuhat aastat jälle möödas oli, tuli Peetrus uuesti sisse.

"Oh," hüidis rikas mees talle wastu, "küll ma igatsefin sind taga! Ma olen ütlemata kurb! Ja nii kudas nüüd siin on, piab see igaweste jäema? terve igawese aja?" Ja natuse aja

järele ütles ta: „Püha Peetrus, kui pikk wõib igawene aeg küll olla?“

Seal wastas Peetrus: „Kui weel kümme- tuhat aastat mööda lähewad, siis ta alles hakkab.“

Kui rikas seda kuulis, lastis ta pea rinnale wajuda ja hakkas kibedaste nutma. Peetrus aga seisis tema tooli taga ja luges ta pisaraid. Kui ta nägi, et neid nii palju oli, et helde Jumal temale tõeste nüid andeks annab, ütles ta: „Tule, ma tahan sulle midagi ilusat näidata! Üleweel pööningul on minu teada üks ofsa auk seina sees, sealt wõib natukene taewasse näha.“

Nende sõnadega wiis ta rikka pööningu treppi mööda ülesse ja mitmesugusest wanast kraamist läbi ühe weikese kambrisse. Kui nad sisse astusiwad, langes ofsa august kuldne kiir Peetruse otsa ette, nii et ta seda nägu oli, kui põlesiwad tule leegid ta peas.

„See tuleb päris taewast“, ütles rikas mees wärisedes.

„Ja!“ wastas Peetrus, „nüid waata siit fõrd läbi!“

Uga ofsa auk oli natuke liig kõrges seina sees, ja rikas weikese lastwuga, nii et ta heaste waatama ei ulatanud.

„Sa piad ennast hästi pikaks ajama ja kitiwariwule tõusma,“ ütles Peetrus. Seal firutas rikas ennast nii suure waewaga, kui ta wähe wõis ja nägi nüid tõeste taewast. Seal

istus armas Jumal oma kuldsel troonil, pilvede ja tähtede vahel, lõpmata auus ja tema ümber kõik pühad ja inglid.

„Ah!“ hüüdis ta, „see on nii ilus ja tore, kui seda maa peal ei võdi aimatagi! Aga ütle, kes on siis see, kes just Jumala jalge ees istub, selg minu pool?“

„See on vaene mees, kellega ja maa peal ühes elasid ja seltsis seie tulid. Kui ma teid käsksin järele arvata, mis teie igaveses ajas saada tahate, siis soovis tema omale weikest jalg pingikest, kellega ta Jumala jalge ees istuda võiks. Seda on ta ka saanud, just nii, nagu sina oma lossi!“

Kui ta seda oli ütelnud, läks ta tasakesi ära, ilma et rikas seda tähele pani. See seisis ikka veel waguvi kitiwarwul ja waatas taewasse, ilma et ta isu waatamisest ära oleks läinud. Küll oli waatmine raske, sest auk oli kõrges seina sees, ja ta pidi alati kitiwarwul olema; aga ta tegi seda hea meelega, sest mis ta nägi, oli wäga ilus.

Jälle tuhande aasta pärast tuli Peetrus wiimast korda. Seal seisis rikas ikka alles pööningul seina ääres kitiwarwul ja waatas oksa augu läbi taewasse, ega wõinud oma isu ära waadata. Ta oli nii waatamisesse wajunud, et ta Peetruse sisse tulemist sugugi ei kuulnud.

Wiimaks pani Peetrus talle käre dla peale, et ta ennast ümber pööris, ja ütles:

„Tule ligi, ja oled küllalt kaua siin seisnud! Su patud on sulle andeks antud; mina pian sind taewasse wiima. — Kas pole tõsi, sull oleks palju hõlpsam olnud sinna saada, kui sa aga oleks tahtnud?“ — —

3. K o l m õ d e.

Rord elas mees, kellel 3 tüdart olivad. Rõdige wanema nimi oli Armide, uhke ja upsakas tüdruk. Tema juuksed olivad sinakad mustad, kui ronga suled, nahk peenike ja walge kui elfenbein. Kui ta ilusais riidis mööda uulitsaid rändas, jäiwad kõik inimesed teda waatama ja nimetasiwad teda „must printsessin.“ — Liisa oli teise nimi; see oli pruuni juuksetega, rõemsa naeratawa näuga neiu, kui selge kewade hommik. Tema sammud näitasiwad enam tantfides kui käies olewat, patjid ja lindid lindasiwad tal ümber pea. — Kolmas, Leena, oli tasase loomuga, ega pandud teda õdede kõrwal palju tähele. Küll olivad ta juuksed ilusad, kui kulla lõngad; aga tema õrn nägu oli tedre täppa täis kui linnu muna, ja et ta alati liht riides käis, tasakesi ja mõttes, siis ei paistnud ta õdede kõrwalt sugugi wälja, ja keegi ei teinud temaga suurt tegemist. Runa teised õed endid ehtisiwad ja lusti pidasiwad, talitas tema kodu ja oli, kui hea waim, kõõkis ja tuas tasakesi tegew.

Nende isa jäi kord haigeks, ja nii raskeste, et keegi arst aidata ei wõinud, ehk nad küll kõige kangemaid ja kallimaid rohtusid antsiwad.

Ei aitnud tohtritelt otsaesise kortsutamise ega kõrwa takka kratsimine midagi, nad ikka haigusest aru ei saanud. Mees lüdures edasi ja läks kord forralt nõrgemaks, ja kui abi ei tulnud, oli näha, et ta pidi surema.

Raabruse metsas, pimedas kalju koopas oli aga üks allikas, kus weewaim elas. Nutt käis inimeste seas, et see wesi, kui teda just allikast wõtad, kõik haigused parandab. See tuli kõige juuremas kitsikuses weel meelde, ja kõige wanem tütar läks wett tooma. Ta wõttis wana hõbe kannu kuld kirjadega, mis wana perekonna warandus oli, ja läks metsa. Tema oli toredaste ehitatud, siidis ja kullas, käte ja kaela ümber kallid rõngad, nii et ta riided kahisesid ja ehted kolisesid, ja et kõik metsa linnud okste peal imestades teda waatama jäiwad. Nii jõudis ta pimedate kaljude wahele orgu ja pani weemehele oma palwe uhkete ette.

See waatas oma weikete rohiliste filmadega imelikult tema otsa ja ütles: „Wett wõid sa minu käest saada, piad aga siis minu naeseks heitma. Kalju sees on seal üks koobas; seal wõid sa pehme samla peal puhata ja mina tahan truiste sind hoida.“

Rohmetades waatas Arnide weemehe otsa, sest ta arwas niisugust nõudmist täeiste häbe-

mataks. Ilus ei olnud weemes tõeSte mitte, seda wõis ütelda. Tema laiaSt juuSt wahtisiwad terawad rohiliSed hammad wälja ja tompu wanunud sinakad juuSed rippusiwad tal kui kUpulehed mööda wasekarwa nägu alla. Peale selle oli ta üleni karwane, kui saarmas ja tema pika küintega warwaste wahel oliwad inetumad ujumise lestad, nii et ta käed juSt kui suured konna jalad oliwad. Ja edasi wiibisiwad Armide pilgud märjal kalju seinal, kuit wett tilkus ja pikad kollased weelima kiud maha ripendasiwad.

— Tema ei mõtelnud mitte waese isa peale, kes kodu haigewoodis waewles, waid ta meeles oli üffi see, kudas tema selles niiskes, pimedas kohas niisuguse hirmutSi kõrwal pidi elama, kauge päewa hülgusest ja ilma läikest, eemal nendest inimestest, kes teda imestasiwad.

„Si ilmaSki!“ ütles ta uhkeSte ja waenu-
lifelSt weemehe otSa waadates.“

„Seda ma arwasiin küll!“ ütles see ja hiritas, nii et suur suu kõrwuni lahti läks ja rohiliSed hambad wälkusiwad. „Aga,“ ütles ta, „see pole mitte sünnis, et üks niisugune tore preili jala käib, ma tahan sulle ühe hobuse laenata, kes sind koju wiib.“

Nende sõnadega otSis ta käpuga midagi allika põhjast, wõttis ühe musta libeda leitawikese wälja ja wiskas dhusse. Enne aga, kui see weel maha sai sadada, oli seal üks weike must, rammus hobune, kes üsna wagane näitas

olewat ja esimese jalaga kannatamalt mulda kaapis.

Armide filmad hiilgasivad, sest ratsa sõit oli ta suurem rõem. Ta waatas sõbraliselt weemehe peale ja naeratas talle wastu, kui see wiisakalt juurde tuli, teda sadulasse aitama. Must hobune traatwis esiti ka üsna wagufaste edasi, kui forraga hirmsaste käsja plaksutadi ja weemeeß heledaste hüidis, et kaljud ümberringi wastu kõlasivad: „Hei, hopp! Tuhatnelja! hopp!“ Seal läks kui kurat hobuse sisse. Esiti ajas ta püsti, tõmbas siis pea esimiste jalgade wahetele ja kihutas minema, et sõitjal kuulmine ja nägemine kadusivad. „Hei, hopp!“ metjast, rägastikust ja põesastikust läbi, nii et siidi ja kulla riide lipakad mööda oksid lipendasivad ja oksad tüdrukule filma näu pihta löiwad, nõnda et weri taga oli. Siis kihutas ta üle liiwase nõgese ja ohaka wälja, nii et liitwa pilw ülesse lindas ja kui suitsu sammas teed tähendas, siis kõrgest kaldast sügawasse jõkke, et wesi ülepea kofku plartsatas, ja siis heinamaadest ja rabadest läbi, kuni saatana hobune wiimaks ühe pauguga neiu isa maja ees finni pidas, takka ülesse wirutades oma ratsaniku liitwa sisse maha wis- kas ja sellsamal filmapilgul jäljetumaks kadunud oli. Weike naabri poisß leidis warssi peale seda selle koha pealt weikese musta liitwakivi. Kui ta seda allikal pesema hakkas, libises ta sisse ja keegi ei leidnud teda enam ülesse.

Teisel päeval läks Liisa, teine õde, weemehega õnne katsuma. Temal olivad hõbekarwaga riided selgas, tuhande läikiwa litritega ja kirju, lehwilwa lintidega ilustatud, ja wõttis weenduuks wäga ilusa ja kalli klaaskannu. Nii läks ta pool tantsides mööda teed, ja patfid ja lindid löid selja peal takti. Kui ta allika juurde oli jõudnud, tegi ta weemehele ilusa niisku ja pani talle oma palkwe ette. Et ta muidugi niisamasuguse wastuse sai, nagu õde, siis tuli tale seesugune nõudmine nii imelik ja naeruwäärt ette, et ta kudagi naeru ei jõudnud pidada. Ka tema ei mõtelnud isa peale, kes surres waluwoodis oigas ja kosutawat terwist wett igatses, waid naeris weemehele otse wastu. Siis wõttis ta peenikeselt näpu otstega oma riided ülesse, pööris ennast kolmkorda kenaste weemehe ees ümber, nii et riided lindasiwad ja ütles:

„Seda sa küll tahaksid, sina wana mätas-karu. Sest ei tule midagi. See oleks kenakas, kui mina niisuguse lompjalaga tantsma lähaks!“

Weemes hirtwitas jälle, et suu kõrwuni lõhki näitas olewat, ja ütles: „Seda ma arwasin! Aga ma näen, sull on tansu himu. Ma tahan sulle tantsija ligi anda, kes kõige paremini ilmas tansib; see on tuulispast ise!“

„Mina teda ei sall, mina ei taha!“ hüidis Liisa, aga juba oli weemes õhuse puhunud, seda õhku siis sõrmedega keerutanud ja pöörnud, ja juba tundis Liisa, kudast üks nägemata waim

ta ümber hakkas. Siis wilistas weemees läbi sõrmede, mis kõlas, ja puskas wett oma allikast ülesse: „Hei hopp! Tansi, mu pupete! Hei, hopp!“ hüidis ta, ja nüid pigistadi Liisa kõwemini kinni ja keerutadi minema, nii et tolm ja kuiwad lehed keerlesiwad ja puude ladwad kohasiwad, kust nad mööda läksiwad. Oho! see oli tants, metsadest läbi, üle wälja ja nõmme ja üle kohawa jõe! Ja selle tuulispasaga kihustasiwad pikne ja wälk ja mühaja wihm kuni Liisa isa maja ette, kus Liisa hingetumalt, märja, narustatud riietega maha jäi ja ta tansu isu täieste aetud oli.

Järgmise päewa lõuna aegu läks Leena, kõige noorem weel wiimaks õnne katsuma. Tal oli puhast walge riie selgas ja käes waabatud sawi potifene, nagu neid Petheris tehakse ja Setu willed müiwad. Oli aga palaw lõunaaeg, kus kõik linnud waitisiwad ja lehed metsas magasiwad. Ssegi oja, mis kaljude wahelt wälja jooksis ja mööda kiwa edasi woolas, wulises nii uniselt, nagu keegi magades räägib. Tema astus metsa waitusest ja palawusest wilusse orgu ja sirises üle sammaldanud heinamaa. Kõrges jõe kaldal pakkusiwad wanad kuused üksteisele kätt, nii et aga wahete wahel tükk sinist taewast okste wahelt paistis. Kuna kaljud nüid mõlemil pool jõge itka kõrgemaks läksiwad, jõudis ta wiimati oru otsa, weemehe elukohale, allikale. Allikas oli kui kiwi waanas, mille serwade üle

selge wesi ühe teise suurema nõuu sisse jooksis, millest jälle kitsas tirekene kitwide wahelt wälja woolas. Neiu ei kuulnud midagi muud, kui wee wulinat ja sulisewat tilkumist märja seinte küljest.

Hätiste ehmatas ta, sest ta nägi, et üks inetu inimese sarnane kogu kaewu ja kalju seinawahel oli. See oli weemees, kes wagusi magas ja ühe oma konnajala üle allika serwa wee sees laskis rippuda. Külmal wärin jooksis neiu kehast läbi, kui ta koletumat elukat oma ees nägi. Siis ootas ta natukene aega, kas magaja ehk ei ärkaks. Kui seda ei tahtnud sündida, wõttis ta ühe kiwikesse ja wiskas allikasse. Kudas ehmatas aga Leena, kui weemees nüüd ärkas ja oma rohilise filmadega tema otsa wahkis.

„Suba jälle üks!“ ütles ta. „Mis sa minult tahad?“

Leena rääkis arglikult ja tasa oma palwe ära ja sai niisamasuguse wastuse, nagu teised öed. Jälle jooksis külmal wärin neiu keha üle, aga ta mõtles oma sureja isa ja tema surma wõitluse peale ja ütles: „Heameelega olen ma sulle naefeks, kui sa aga mu isa terweks teed.“

Weemees muigutas iseeneses heameele pärast mofki, ja ime oli waadata, kudast tema inetu näu üle nii sõbralik jume wõis käära. „Ma arwasin kohe!“ ütles ta. Siis upitas ta allika põhjast ühe smaragdi kitwi karwa rohilise pudeli wälja, mis elutweega täidetud oli ja andis seda neiuale. Kui wiimne nüüd suure tänuga minema

tahtis hakata, ütles weemes: „Dota natufene,“
 fastis käe allikasse, pirtsas siis Leena pead ja
 riideid weega, mille tilgad endid kõik pärliteks
 ja kalliskivideks muutusivad, nii et Leena kor-
 raga hiilgawas kuninga tütre ehtes oli. Siis
 filitas ta pehmelt neiu palet ja ütles: „Baata
 allikasse!“

Selles selges peeglis nägi nüid neiu omaks
 heaksmeeleks, et tema nägu inetumatest tedre
 täppidest täieste puhas oli.

Siis võttis weemes kolm liiva kiwi, pani nad
 maha, piiskas wett peale ja pomises sõnu, mille-
 peale kiwid ennast kaheks ilusaks piimawalgeks
 hobuseks muutusivad, kes walge, hiilgawa pärl-
 mutri ja elfenbeini wantri ees olivad. Kui
 Leena tõlda istus, sõitsivad hobused ilusti ja
 wiisakalt minema, kuna weemes nii armsaste
 kuldkandlil mängis, et imestama pidi, kudas
 seesugused õrnad healed nii näutumata keha sees
 wõisivad elada.

Armide ja Liisa olivad juba tükk aega afna
 all ootamas, sest nende kahjurõemuline süda loo-
 tis ennast sellest rõemustada, kudas noorem õde
 ka ilma asjata ja kahjuga tagasi tuleb. Aga
 kudas nad imetelesivad, kui järsku üks läikiv
 imenähtus ümber maja nurga pööris, mis päewa
 käes läikis ja säras. Restel säras kui rohiline
 täht; see oli elu wee nõuu, mida Leena käes
 hoidis. Kui nüid see imeline tõld maja ukse
 ette oli jõudnud ja neiu wiisakalt wälja astu-

nud, olivad hobused ja sõiduriist korraga kadunud ja ainult kolm hülgawat liiva kivi olivad maas.

Leena läks nüid elurohuga isa haigetuppa, kus kohe, kui ta sisse astus, lille lõhn ja kalli joodava wiina lehk ennast laiali lautas. Haige täusis asemelt, ja tema näu üle käis värste puna, just kui terwise koidu wiir. Ta mõttis kaheläega nõuu ja jõi pikas jänus elu, terwist ja jõudu, ja kohe taganes haigus.

Kui nüid wanemad õed seda nägivad ja need toredad ehted, mis Leena kandis, neile filma paistfiwad ja nad selgeste küll arufaiwad, et tema neist nüid palju ilusam oli, siis täitis kadudus ja paha meel nende südant, ja nad pilkasiwad ja narrisiwad Leenat, et ta nüid weemehe naiseks pidada saama, ja nimetasiwad teda konnafuninga prouaks. Leena kannatas seda kõik aga tawase meelega, ega waielnud neile mitte wastu.

Järgmisel ööl aga, koiduaegu, kui Leena lambris oma sängis oli ja uni raskete mõtete pärast sugugi peale ei tulnud, seal kuulis ta järsku, kudas wäljas õueukse pihta koputati ja üks heal hüidis:

„Kas, nägus neiu ärkamas?”

Su peigmees ootab wärawas!”

Leenal aga oli kole hirm ja ta tegi, nagu ei kuuleks ta midagi. Siis kuulis ta aga, kudas õue üks lahti wõeti ja alt eestojast kõlas ülesse:

„Nüid tule, ilus neiuke!”

Ju tuas on su peiuke!”

Leena aga ei liigutanud ennast. Seal kuulis ta, kuidas rasked jala asted mööda treppi ülesse patsutatiwad, ja koha koputati kambri ukse peale ja heal hüidis:

„Oh tule, tule, neiuke!

Su ukse ees su peiuke!“

Seal tõusis ta ülesse ja wõttis ukse lahti. Ukse taga oli weemees täies inetuses. „Ma tuletan sulle su lubamist meelde“, ütles ta, „ja olen tulnud, find kaasa wõtma.“

„Mina olen walmis“, ütles Leena, ehk ta süda küll hirmu pärast wärises.

Seal naeratas weemees nii sõbraliselt, kui ta wõis, ja ütles: „Pese mind enne!“

„Nii kuidas sa käsib härra“, ütles Leena, tõi wett ja hakkas teda pesema. — Aga imelik — kus ta teda aga puudutas, seal langes saarma nahk kui põlenud tuhk temast maha, ja pea seisis neiu ees ütlemata kena noormees, ilusasse weekarwa rohilisse siidiriidesse pandud, ja nii armsa näuga, et neiu süda koha armastuses tema wastu põles. Noormees wiis Leena wälja maja ukse ette. Seal seisis üks kullast hülgaw tõld, hõbewalged hobused ees, sinises riides teendrid tõmbasiwad tõllauksed lahti, ja edasi kihutasiwad nad, mis hobuste kabjad plagisewad.

Pime kalju lõhestik oli ennast toredaiks aiaks muutnud, kus kohawad allikad ja purtskaewud sees oliwad. Rest aida aga oli loss, nii ilus fallis, et sääraast waewalt leida oli. Seal ela-

fitwad nad mitu aastat ühes meeles, neil olidwad kenad lapsed, ja rõem ja lahke meel walit-
ses seal.

Armide ja Liisa aga pahandasitwad endid
selle üle nii, et neil kaduduse ja hapu meele
pärast kollatõbi hakkas, mis nende ilu kautas.
Nendest sai aega mööda siis kaks õige wanat
ja inetumat piigat.

4. Õige ilusam laul.

Oli kord üks waene, wäga waene ema.
See kiigutas iga õhta oma weikest pojakest Bee-
tert magama ja laulis mõnikord oma nõrga,
wärisewa healega, temale uinu-laulu, mõni kord
ka mitte, kui mured teda wäga rõhusitwad. Nüüd
oli ükskord taline õhtu, wäljas oli lumi maas,
ja külm tuul kiunus ja ulus ja ajas lume libe-
mid wastu akent. Ahjus aga tuld ei olnud,
sellepärast hoidis ema oma weikest Beetrit sooja
rinna wastu ja kiigutas ning kussutas. „Ema-
kene,“ palus poeg, „laula ometi, sa mõistad
ju nii ilusti!“ Ema aga ei mõistnud mitte ilusti
laulda, — talle polnud keegi seda õpetanud.
weikese poisi meelest oli tema laul aga ime
ilus. Teiste salmide hulgas laulis ta ka
järgmist:

Rüll iga õhtu ämaral
 Beel ilmub taewa wärawal
 Üks ingel, alla lendab ta
 Ja laste filmad unega
 Ta täidab, kinni surub nad,
 Et laps ja ema uinuwad, j. n. e.

Sellega jäi weike Peeter magama, ja ta ema filmad wajusiwad kinni. Nad magasiwad mõlemad. — Ja kui nad nõnda magasiwad, seal läks üks lahti ja wana hall naine astus sisse. Tal oli käre all rätikus midagi hoida. Selle asja pani ta kaendlast tasakesi maha, wõttis niisama tasakesi poisikesi waese ema sülest ära ja wiis ta ära, kui ta enne seda oma kompsu magaja emale põlwele peale oli pannud.

Kui waene ema ärkas, leidis ta furnud lapse sülest ja sealt juurest niipalju raha, kui ta unes ka ei oleks mõistnud arwata. Hätatuses arwas ta, et ta oma Peetrikene ära oli furnud, ja häbaldas ja kaebas selle üle nii, et inimesed nutu heale peale sisse waatama tuliwad, mis tal wiga oleks. Pea aga sai ta aru, et see tema Peetrikene mitte ei olnud. Ja kuna auusad naabrid furnud last matsiwad ja raha ema tarwis seisma paniwad, sest ta ise ei tahtnud seda nähagi, jooksis waene ema wälja maanteele ja küsis igauhe käest, kas mitte tema Peetrikest kusagil pole nähtud. Keegi ei teadnud midagi.

Waene ema rändas edasi ja ikka edasi ja küsis igapäew ja igauhe käest, — kuni inimesed

ütlesiwad, ta olla arust ära, sest Peeter olla juba ammu mulla all. Aga ta ei uskunud seda mitte. Nädalite, kuude, aastate kaua käis ta ikka, ja inimesed oliwad temaga ja tema küsimisega, kas keegi weikest Beetrikest pole näinud, nii harjunud, et keegi seda enam imeks ei pannud. Naeratadi paljalt selle üle weel, et ta oma Peetri otsmist ükskord ometi järele ei jäta.

Wanamoor aga, kes Beetrikese ema sülest oli wõtnud, wiis ta ära ühte uhkesse lossi ja pani ta pehmesse woodisse, mis ütlemata toredas jaalis oli. Kui poisikene ärkas, mõtles ta, et ta taewas on. — Ta waatas ümber, — aga taewas ei olnud tal sugugi enam meelepärast, sest ema puudus tal seal. Ta hakkas hüidma: „Ema, ema! Minu ema!“

Juurde tuli hüidmise peale üks tore ja uhke proua, siidis ja kullakarwa riietes ja nimetas Beetrikest omaks pojaks, kummardas tema poole oma armsa näu ja meelitas teda. Poisikene aga waatas üsna imestades tema otja, sest tall oli kuld kroon peas.

See oli kuninga proua ise. Ta kaisutas ja musutas weikest Beetrikest nii, et see tõeste uskuma hakkas, et tema ema temaga ühes niisuguseks saanud muudetud. Sest ei saanud ta aga aru, miks ema teda nüüd enam põlwepeal ei kiigutanud ega ei laulnud. Ometi unustas ta ka sellegi asja wiimaks kõige ilu ja

headuse kõrval ära, mis talle nüüd igapäev osaks oli. —

Ja ta kasvas tõeste kui prints, läks suureks ja targaks, targemaks, kui printsessid muidu on; kui aga wiimaks wana kuningaga proua suri, sai ta kuningaks ja hakkas walitsema. — Nüüd oli tal kõik head käes, oli wägew kuningas, wõidurikas waendlaste wastu, armas oma rahwa meelest — hea kuningas, kes oma rahwa head põlwe taga nõudis. Ta oleks pidanud wäga õnnelik olema, sest tall ei puudunud midagi.

Uga siiski waevas teda wahel üks hale igatsus, mis aega mööda ikka kangemaks läks, — sügaw nukrus, mis enamiste kõige suurema lusti aegu ta peale tuli, iseäranis, kui ta näitemajas oli ja ilusad laulu kuulis, ehk mängu toonid ta kõrwa kohasivad. Seal lehwis talle nimelt ikka waimu silma ette laul, mis kõigest sellest muusikast ilusam oli, mille sõnu ja wiisi ta aga asjata meelde tuletas. Nii palju waewa, kui ta ka nägi, nii sügawaste, kui ta ka järele mõtles, kus ta seda laulu oli kuulnud, ja kudas ta oli olnud: ei tulnud ega tulnud see meelde.

Sellepärast läks ta ikka nukrameelelisemaks; ja et temale kõik wiisid ja laulud, mis tema laulikud mõistsivad, mitte küllalt ilusad ei olnud, et seda igatsust ilusama laulu järele kaotada, mis ta kusahil oli kuulnud, siis läks ta himu, seda laulu kord jälle kuulda saada,

nii suureks, et ta wiimaks suure auuhinna sellele tõutas, kes temale kõige ilusama laulu laulaks. —

Nüüd tulivad kõige targemad lauljad ja mängijad kuningriigist ja näitawad, mis nad wõiswad. Kuningas aga raputas pead; — nii heaste, kui nad ka laulsiwad: seda temast igatsetud kõige ilusamat laulu ei mõistnud keegi. Itaalia laulurikkad suud katsusiwad oma teada kõige kenamad wiisid wälja tuua, nad lõõritasiwad kui lõukesed ja ajasiwad ööpikuga wõitu, aga kuningas aegutas. Tema wäemuusika koorid pörutasiwad toredamaid wõidu marsšisid, kõik riigi laulukoorid õiskasiwad oma ilusamaid koorilaulusid kuninga lossis; rahwas laenetas riigi laulu lauldes pealinna uulitsaid mööda: kõik asjata. Maljategijad katsusiwad kensakate lauludega kuningast rõdemustada ja Tirolilane huikas oma mägede karjaste liigutawaid wiisid: kuninga igatsust kõige ilusama laulu järele, mis ta oli kuulnud ja mille sõnad ja wiis tall ununud oliwad, ei jõudnud keegi kautada.

Ta oli rõdemus, kui kõik need lauljate hulgad jälle läinud oliwad, seisid jälle üksi ja nuktalt oma lossi akna all ja waatas wälja õhtusse ilma, kus lume kibemed õhus tantsisiwad. Tall oli kõik, mis ta sootwida wõis. Minult see üks laul puudus tall, — ja keegi seda ei mõistnud. —

All õues aga, lossi trepi alumisel astmel istus üks waene wana wäsimud naine ja laulis kareda, wärisewa healega kaebades iseene-

sele. Kui kuningas seda kuulis, — hakkas ta kuulama, terawaste kuulama. See heal käis tall südamest läbi. See tungis talle nii iseäralikult hingesse, nii armsaid, õntsaid tundmuusi äratades, nõnda et ta filmad niis- teks löiwad. — „Kes laulab seda laulu? Kes laulab seda laulu?“ hüidis ta nii kui käest ära, nõnda et kammerhärrad, teendrid ja adjutantid ehmatanud sinna kokku jooksiwad. „Kes laulab seda laulu?“ — Üks waene wana naesekene ööldi ta olewat, kes mitte täies mõis- tuses ei olla, igamehe käest oma Beetrikest taga nõuda, kes nüüd juba kolmkümmend aastat sur- nud olla, ja seal juures laulda wanamoor üht tasast unelaulu, ümiseda seda peaaegu iseeneses. — „Tooge ta ülesse!“ ütles kuningas elawalt, hiilgawate filmadega. Ta oli jälle selle laulu wiit ja sõnu kuulnud, mida ta nii kangeste taga igatses.

Wana eit toodi ülesse ja ta laulis jälle oma weikese wäriweja healega tooli peal seda laulu, mis kuningale kõige ilusam oli. See pidi teda küll sügawalt liigutama, sest ta seisis akna all, pisarad filmas. Tema terve lapse-põli weikeses madalas tuas ema süles õitses talle selle laulu helil uuesti, elawalt ja tõeste, — mis talle seiemaale wähest kui unes oli ilmunud, paistis nüüd suures selguses.

Seal jättis wanakene laulu järsku katki ja waatas kaeblikkude filmadega kuninga otsa.

„Kõrge kuningas, kas Teie 'pole mitte mu Beetrikest näinud? Minu weikest, waest, armast Beetrit, kes jellkorral ära läks ja ilmaški enam tagasi ei tulnud!“ — „Ema, ema, armas ema!“ hüidis seal kuningas ja langes wana eide kaela ümber, „wõta oma Beeter jälle rinnale.“ — Ja nemad hoitsiwad kaua üksteist kaisus ja jäiwad sest tunnist saadik ühte elama.

Ja see on kõige ilusama laulu lugu, mida keegi muu laulda ei wõi, kui ema juu. —

5. Kolm wenda.

Ühes külas elas leff naine kolme pojaga. Temal oli weike majakene, tükk põldu ja heinamaad, aga selle weikese koha saak oli nii weikene, et ema waewalt kolme lapsega süia sai. Oliwad aastad head, siis läks asi weel, aga kui mõnikord põud ja ikaldus tuliwad, siis asus Naphans majasse, ja waene leff ei teadnud, kuidas läbi saada. Tall oli weel paljalt natukene kartohwleid ja jahurokka lauale tuua, et suurt nälga kustutada. Sellest oli iseäranis Kristjanil, wanemal pojal kahju, sest tema tahtis head sööki ja kui wõimalik, palju süia. Kui waagnad ja talbrefud üsna puhtaks oliwad tehtud, läks ta kurwalt õue, istus ukse ette seina äärde pingi peale ja nägi munakookidest, pekilihast ja muust niisugusest wärgist lahtise filmega und.

Enne oli pühapäiwiti neil ikka ka wahel klaas joodawat wiina olnud, aga nüid mitte tilka enam. See kurtwastas wäga teise poja Madise südant, sest tema meelest ei olnud midagi ilmas nii mõnus, kui klaas head joodawat wiina sõbrade seltsis. Nüid aga seisib ta keel kuitw, nii wäga, kui ta ka head lonksu ihaldas. Pühapäewa õhtul lonkis ta janunewa meelega ümber trahteri, kus rikkad taluperemehed punetawate nägudega istusiwad ja ühe tipsu teise järele wõtsiwad. Igatsedes waatas ta sisse.

Kõige paremini oli noorem poeg Jakob oma waeise põlweaga rahul, sest ta oli rahulise südamega, lahke ja sõbraliku kombedega. Rapp söök andis talle weelgi jõudu, sest ta paled punetasiwad ja filmad sätendasiwad. Tall oli kena heal, ja kui tall wahete wahel aega oli, siis oli ta kõige suurem lust metsa minna ja laulu lindudega wõitu laulda, nõnda et mets kõlas.

Säda läks aga ikka suuremaks ja ühel päewal kui ema oma weikest tagawara järele arwas ja leidis, et see ainult mõne nädali weel wasta piab, siis rõhus teda perekonna wilets seisukord nii, et ta libedaste nutma hakkas. See läks kolme pojale wäga südamesse ja Kristjan, kõige wanem, tõusis ülesse ja ütles:

„Küpseta mulle üks kook“, ema, et mull hea teeroog on, siis tahan ma kaugele ilmasse rännata õnne katsuma. Teil on siis üks sõbja

wähem, ja mina tahan katsuda, kas ma meie wiletsat elujärge parandada ei saa!"

Oli weel paar nuaotsatäit wõid, mõni muna ja natukene mett järele jäenud, ema wõttis hea kamalu täie jahu pooltühjast jahutonnist ja küpsetas nii hea koogi, et kõik maja magusat lõhna täis oli. Kristjan pistis koogi mokki muigutades kotti, hakkas weel korra ema ja wendade kaela ümber ja läks.

Ei olnud weel kaugele jõudnudki, kui juba nälg tugewaste lõhu nahka näpistas, ja armas lõhn, mis reiji kotist ülesse tuli, talle sugugi enam rahu ei annud. Tema istus tee äärde puu alla, ja et ta kaua aega enam nii head suutäit polnud saanud, oli terve suur kook natukese aja pärast raasutumaks söödud. Nii hea lõhutäiega, nagu kaua mitte enam polnud saanud, heitis Kristjan pikali ja magas weidi. Kui ta ärkas, seisis päike juba pooles õhtus. Raugel oma seljataga nägi ta weel koduse küla kiriku torni haljast nuppu puude wahelt hiilgawat, tema ees oli wõeras tundmata ilm. Ta oleks heameelega tagasi läinud, aga oli ju wäga häbi. Ta kobis ülesse, wõttis jalad selga ja rändas õhates edasi. Wastu õhtut jõudis ta suure Nõmme äärde, kus lugemata hulk lõukesi oma õhtu laulu lõõritasiwad. Raugel õhtuses punases päewa walguses mustas kui mets ja puude ladwad. Need oliwad aga ühe suure toreda lossi tornid. Tema sammus otse sinna poole,

kuni pimedaks läks; siis heitis ta kamariku sisse pikali ja magas hommikuni.

Teisel hommikul nägi ta, et nõmme otsas puude vahel tõeste loss oli; hommikune päike wirtendas ta akentel ja korsknahest tõusis suitsu sammas otse hommikuse puhta õhuse. See nähtus oli temale väga trööstlik, sest kust suits tõusis, seal keedeti ja küpsutati ka, ja tema arwas, et tall praegu midagi muud rohkem tarwis ei ole, kui tubli suurukse toit. Aga kuni lõuneni pidi ta palawa päewa käes läbi liiwa käima, enne kui sinna jõudis; no siis wõib arwata, kudas lugu Kristjani kõhuga oli.

Lossi lähikorras muutus tühi nõmm aegamööda toredaks aiaks, kus allikad sirisesiwad ja paksu lehtedega puud maad warjasiwad; ja nii ilusad lilled õitsetiwad seal, et Kristjan säärasid enne ilmaški polnud näinud. Aga enam, kui kõik muu asi, rõdemustas see ta südant, et igal pool aedas palju wiljapuid leida oli, mis suud kõdistawa wilja all raskuse pärast painusiwad. Aprikoosid oliwad parajalt walmis ja rippusiwad kuld kollastes kobarates; kõige küpsamad oliwad juba maha langenud ja seisiwad awatelewalt rohu sees, nõnda et Kristjan oma himu ei jõudnud talitseda ja mööda minnes mõne maast wõttis ja ära sõi.

Lossi wiis suur, lai marmori trepp, aga et ta seda mööda minna ei julgenud, pööris ta kõrwale ja leidis ühe teise ukse. Sealt astus

ta sisse ja läks üht eeskoda mööda juhtumise kombel sinnapoole, kus köök oli. Di, mis sugused toredad lõhnad olivad seal. Seal põlesivad suured tuled, millede peal maitsevaid metslin-
dusid küpsetadi; seal halli suitsuse õhu sees toi-
metasivad lumivalgeis riidis kokad ja köögitud-
rukud, kelle käte all kokakunsti kõige toredamad
sünnitused siginesivad. Tõeste, see näitas temal
paradiis olevat. Järsku astus üks ilusas riides
teender aurava supivaagnaga köögist välja.
Just kui magneedi vägi kiskus Kristjani selle
järele, ja edasi minnes jõudsid nad toredasse
saali, kus üks uhkeste kaetud laud, kuld ja kõrbe
sööginõuudega näha oli. Selle laua ääres istus
neiu, ilus kui päike, nii et Kristjan imestusest
tummaks jäi. Aga neiu kutsus teda lahkest
lauda istuma ja söögist osa võtma. Seda ei
olnud näljasele Kristjanile tarvis kahte korda
ütelda, ja et nüüd üks kallis roog teise järele
lauale tanti, unustas ta kõik oma kartuse ja
hakkas ahne looma moodi sisse ajama, niiviisi
maiustama, kudas süda kutsus. Kui ta ennast
juba nii ümmarguselt oli söönud, kui türgi trumm
ja õhkades aru sai, et enam võimalik polnud
süüa, siis laskis ta ennast laisalt leentooli wa-
juda, pani käed üle kõhu ristigi ja tundis ennast
lõpmata rahulise ja õnnelise olevat. Nüüd naes-
terahvas aga, kes teinepool lauda istus, küsis
tema käest naeratates:

„Nüüd ütlege mulle, auus külaline, mis

Teil minu lossis ja aias kõige enam meelepärast oli?"

See küsimine näitas meie Kristjanil wäga kerge olewat wastata, et tall sugugi tarwis polnud pikemalt arwata. Ta ütles aja wiitmata:

„Kõigest imest ja ilust, mis ma siin lossis ja aedas näinud olen, hella neiuke, on teie kõõf küll kõige suurema auuhinna wääriline, kust nii ülimaltsewad road tulewad.“

Seal läks ilus kuninga tütar wihapärast näust punaseks ja ütles: „Sina loll, sina söõdik, kas sa muud paremat ei tea ütelda! Kõi koera onni!“

Seega plaksutas ta kassa; kaks tugewat teendrit kargasiwad sisse, tõmbasiwad ehmatanud Kristjani finni ja wiisiwad ta ühte müüritud ja wõlwitud tuppä, kus raud warwad afende ees oliwad. Rubu dlga oli tall siin asemeks ja weji ja leib toiduks. Kõige halwem oli aga see, et kambrist üks raudwarwadega wäraw kõe kõõki wiis, mille läbi ta kõige suupäralisemaid roogasid seal nägi tehtawat, kuna tema paha meelega oma koorukest pidi närima.

* * *

Et wanemat wenda tagasi ei tulnud, ütles wiimati Madis ühel päewal, kui häda ikka suuremaks oli läinud: „Anna mulle, ema, see pudel weini, mis sull weel keldris on, tee peale ligi siis tahan ma minna ja katsuda, kuda meie häda wähendada wõib.“

See sündis, ja ühel ilusal sügisel hom-

mikul rändas ta ilmasse wälja. Ta jõudis
 seesama puu alla, kus ta wend oli puhkanud,
 ja et see hommitu just iseäraline kuitw, janune
 õht näitas lehwitwat, siis istus ta ka sinna, et
 natukene wiina pudelit järele waadata. Wein
 aga jooksis nii armsaste tall kurgust alla, et
 Madisel natukese aja pärast pea täis ja pudel
 tühi oli. Kui ta oma peataie wälja oli maga-
 nud, rändas ta sedasama teed mööda edasi, kust
 wend oli läinud ja jõudis just niisama teise
 päewa lõunaks ilusasse aeda ja toredasse lossi.
 Ka tema ei julgenud otse suurt marmori treppi
 mööda ülesse minna, waid läks wasak poole
 kõrwa, kus ta ühe ukse juurde sattus, kus pa-
 rajalt weini aamist wankrilt maha wõeti ja
 keldrisse wiidi. Heameelega waatas Madis läbi
 ukse suurde keldrisse, kus weini waadid rias
 seisitwad, ja hingas isuga weini lõhna sisse.
 Temal näitas see ütlemata armas koht olewat,
 ja keldri ülem, kes seal tähtsa näuga weini
 waadist laskis, taetsemise wäärt mees. Ükste
 tuli üks teender keldritrepist ülesse. Temal oli
 kumbagis käes kristalli kannud, ühe sees kulla-
 kartwa kollane, teise sees punane joodaw wiin.
 Selle teendrile läks Madis järele ja jõudis sinna
 samasegi saali, kus wanem wend oli olnud.
 Ilus neiu kutsus teda enesega sööma, ja tema
 oli sellepeale walmis. Ta hakkas aga kõige
 enne meeleheaga weini maitsuma, ja enne kui ta
 dieti aru sai, kummas parem oli, kas see, mis

kullakarwa sätendas ja armsaste lõhnas, wõi see, mis punas kui rubiin ja nii mahedaste üle keele jooksis, oliwad mõlemad kristall kannud tühjad, ja mehel juba weikene kriips peas. Et ta nüüd juba natukesel segasel filmadega paremale ja pahemale poole waadates uusa pudelid otsis, küsis kuninga tütar mahedaste naeratades:

„Küid ütlege mulle, auus külaline, mis Teil minu aedas ja lossis kõigest, mis nägite, kõige enam meelepärast oli?“

See küsimine näitas purjus Madisel kõige tergem olewat wastata, ja juba kange keelega kogeldas ta:

„We.... we.... weinikeller, kallid printsessid, muidugi weinikeller!“

Keiu sai aga wäga wihaselks ja ütles:

„Oh sina loll; sina lakkoer, kas sa midagi paremat ei tea nimetada?! Kõi minema, koera omni!“

Teendrid kargasiwad juurde, ja ehmatanud Madis sai wee ja leiwa peale kindlasse kambriisse kinnipandud, kust ta keldriisse sadandete weini pudelite ja waatide peale ainult wõis waadata, aga oma jänu weega pidi kustutama.

* * *

Natukesel aja pärast, kui kumbgi wanem wend ikka koju ei tulnud, wõttis ka Jakob nõuaks, oma õnne katsuma minna.

„Anna mulle oma õnnistust, emakene!“ ütles

ta, „ma tahan minna oma ivendi otsuma ja iwaa-
tama, kas mulle õnn osawõtlikult ei naerata.“

Ena ei tahtnud teda minna lasta, sest talwe
oli uffe ees ja ilmad külmad; aga tema ei last-
nud ennast omast nõuust pöörda ja läks rän-
dama. Et ta sedasama teed käis, mis wennad
oliwad käinud, jõudis ta teise päewa lõuna aegu
sinnasamasse lossi. Ta läks otse marmori treppi
mööda ülesse, sammus ühest eestuaast läbi ja
juhtus sinna kambriisse, kus ilus kuninga tütar
laudas istus. Aga uhkusest ja toredusest ei
näinud ta midagi, sest tema silmad tikkusiwad
neiu ilust pimestama. Kudas neitsi taewakarwa
finises sameti riides istus, lahtised kollased juuf-
jed lahtiselt üle piha, kudast roosikarwa näust
kaks sõstra filma tasaselt ja hellaste tema otša
waatasiwad, see näitas tall kõige toredam olewat
mis see ilm wõib anda. Lille armsus ja päi-
kese hiilgus nähti selle õrna keha sees ühendatud
olewat. Peaaegu wärisedes istus ta lauda, ja
nii suur oli ta argtus, et tall meelegi ei tulnud
magust rooga maitseba ega kallist wiina katsuda.
Kui kena neiu teda sööma sundis, üteldes: „Koh,
sööge ja jooge ometi, see saab teile ju heamee-
lega antud,“ siis wõttis ta küll käsutäitmiseks
ruttu tükkise ja lonksukese, aga warsti unustas
ta seda kõik jälle ära, sest temal näitas see kõl-
watu, niisuguse inglifarnase inimese juures olles
nii kõrwaliste asjade peale mõelda, kui söök ja
jook on.

„Kui nüid söömaaeg möödas oli, tõusis neiu ülesse ja küsis hellaste nooremehe otša waadates:

„Nüid ütlege mulle, auus külaline, mis Teil minu aedas ja loosis kõigist, mis näinud olete, kõige enam meelepärast oli?“

Jakob läks tulipunaseks, ja waatas oma ette maha. Siis wõttis ta julgust ja ütles:

„Arge pange seda mitte pahaks, ilusam kuninglikkudest neiudest, kui ma oma arwamist wabalt ja otsekohe ütlen. Küll on Teie aed imeilus ja selle loosi kenadus aruldane, aga mis tähendab see kõik Teie iluduse hiilguse wasta, mis kõigest üle särab, nii et ma peale Teie midagi muud ei näe!“

Seal õogas neiu nagu kui eha puna, ja kui maha päewa paiste, ilmus naeratus ta näul. Ta ütles:

„Oh ja armas noormees, kui kenaste mõistad ja kõneleda. Niisuguse suule tarwis musu anda, mis nii kuldseid sõnu pajatab.“

Nende sõnadega astus neiu Jakobi juurde, hakkas pehmelts ta kaela ümber ja andis talle suud. Nemad läksiwad nüid kohe üksteise meelest nii armsaks, et nad sugugi lahkuda ei wõinud, ja juba kolmandal päewal peeti pulmad suure toredusega ära. Wana ema oli ka seal ja mõlemad wennad, keda peigmehe palwe peale nende wiletsast tornist lahti lasti. Neil läks mõlemil paremini, kui nad wäärt olitwad, sest üks neist sai kõõgi, teine keldri ülemaks. See

oli wäga meeste meelepärast, ja ei kestnud kaua, seal oli Kristjanil tõht ette nuumatud, et ta ümmargune oli kui muna, kuna Madise weini fortide proovimine ja uurimine tema näu nii punaseks oli teinud, kui päike uduse ilmaga looja weeredes on. Jakob aga elas oma ilusa abikaasaga rõõmsaste, kuni õntsa otsani.

6. Ujuw saar.

Wanaste kui weel rohkem metsafid oli, kui nüüd, oli ühes wanas lošsīs, suure järwe kaldal, lošsi walitseja oma naisega ja ainsa poja Priiduga elamas.

Krahw, kelle päralt lošs oma ümberkautse metsadega oli, käis enne ikka iga aasta sügisel mõne nädali aja seal jahi peal ja tõi oma sõbrade ja jahi seltsilastega käre ja müra lošsi waiksesse müridesse; aga sest saadik, kui wana krahw surnud oli, ei käinud keegi enam seal, sest tema poeg, nüüdne krahw ei armastanud jahi ja elas omast suurest sissetulekust pealinnas ja reisidel. Poleks mitte wahete wahel üks naabri kütt, kelle hooleks metsa järele watamine oli ustud, sinna tulnud, siis ei oleksid lošsi elanikud muust maailmast midagi kuulnud.

See wana kütt oli Priidu ristiiša ja armastas poisši wäga. Tema wõttis teda enesega metsa ja õpetas teda elajate wiisid ja kombeid tundma ja taimede ja puude loomust

tähele panema. Peale selle oli tema pea täis jahilugusid, mis ümberkaudu rahwa suus aga wähegi liikusiwad. Ta jutustas neid Priidule nii sagedaste, et see neid lugusid warsti niisama heaste teadis, kui ta ise. Imelikud oliwad need lood küll. Wana lossi lähedal oli üks põline tamm, mille otsas must toonekurg pesitas. „See on juba ammu seal,“ ütles wana kütt. „Enne, kui krahwi härrad weel tihti lossis käisiwad, oli siin üks teender, kes lossis sündinud ja kaswanud oli. Seda oli meie nüüdse krahwi wanaisa Hommikumaale reisi peale kaasa wõtnud, seal oliwad nad siis ka Ahwrikasse juhtunud, kus inimeste ihunahk üleni must on. Kui see teender seal nüüd üks kord sadamas jalutab ja wõderamaa laewu ja isemoodi inimest waa- tab, kes seal ümber hulguwad, seal hüiab üks wõderas heal päris maakeele tema nime: „Tere, Zuhani! Kust sina seie said?“

Kui tema imestades ümber waatab, näeb ta ühe laewa peal pika koiwadega musta mehe, kes peaga tema poole nikutab ja hüiab: „Koh, ja ei tunnegi mind? Mina olen must kurg sealt sinu kottu. Talweks lindan ma Ahwrikasse ja elan siin kui inimene!“

Zuhani meelest olnud see nii kole, et tall kانا nahk üle ihu jooksnud, ja ta katsunud, et ta minema saanud. Must mees aga naernud ja plagistanud oma walgid hambid, just nagu toonekurg nokka, ja olla talle weel järele

hüidnud: „Sumalaga, Suhan! Kodu näeme teineteist jälle!“

Muidugi pidas Priidu musta kurge sest ajast väga tähtjaks ja saladusrikkaks loomaks, ja kaua seisis ta üleval lossi torni luugi ääres ja waatas põlise tamme poole, kus kured talitawad, oma poegadele lähedalt soost toitu tõiwad ja neid rawitsetiwad. Palju rohkem, kui see kure lugu, oli tall ujuwa saare jutt meele pärast, mis kütt talle nii sagedaste rääkida ei jõudnud, kui tema kuulda tahtis. Suurel järwel, mis nii lai oli, et ta ka kõige selgema ilmaga teisi kallast näha ei olnud, pidada ennast mõnikord ilusatel suwe päewadel ujuw saar näitama, mis pikalt kui luik mööda järwe pinda edasi libiseda ja wiimati kaugele sinasse kaduda. Enne wanaste olla mõned jeda näinud, ja üks wana kalamees olla kütile mitu korda jutustanud, kuida tema ükskord noorel põlwel palatwal jaanikuu päetwal järwe peal lootfikusse magama jäenud ja imelisest helinast ja kõlinast äratud saanud, mis kui taewa muusika ta kõrwu kostnud. See tulnud ujuwalt saarelt, mis mitte kaugelt, üsna selgeste nähtawalt, mööda ujunud. Ilusad inimesed olla seal hii-
gawais riites wiljapuude all kõndinud, ja neit-
sid ja noored mehed, näud kui õuna õied ja
juuksed kui kulla lõngad, olla kalli kividega
ehitatud pärlnutri paadikestes saare ümber sõud-
nud ja mängides üksteist punase õuntega pildu-

nud, nii et õht kui kulla wihma pisaraid täis olnud. Seal juures olla nad ilusti laulnud, kuna teised särawatel mänguriistadel mänginud. Imelik olnud aga see, et kellegil paadimehel mõla ega aeru pole olnud, ainult paadi ninas olnud peenikene loor, nii kui ämbliku võrk õrn ja läbipaistav, ja näha olnud, nagu tõmbaks see paatist edasi. Ja edasi jutustanud kalamees, kuidas tema ehmatusest üsna kange, lahtise suuga seda imet waadanud, kuna kõik pikalt kaugusesse kadunud. Siis olla kerge sinine udu saare ümber heitnud, kuni kõik imeline nähtus sinna sisse kadunud ja ainult mitmesugused armsad helinad temale weel kõrvu kostnud. Wiimati olla ta needki waikinud, sinine udu lahkunud ja ümberringi pole midagi muud enam näha olnud, kui tühi õht.

See imeline lugu seisis alati Priidu meeles, ja midagi toredamat ei arivanud ta ilmas olevat, kui kord seda saart näha. Aga nii sagedaste kui ta ka ilusail suwe päitwil lossi tornist alla järwele waatas, ehk waitse ilmaga oma isa waitse paadiga kaugale järwele sõudis, ilmaski ei leidnud ta järweimest jälgegi. Imelikud märgid olivad aga mitugi korda näha. Suhtus mõnikord, et kui ta mööda randa, mis liiwakividega ja hülgawate konnaakarpidega kaetud oli, rändas, nimelt pärast tormi, et mõni isearaline lill, wäga ilusa õitega ehk mõni punane lõhnaw õun weest randa oli aetud, nii-

fugused kasvud, nagu neid seal kohal mitte ei olnud. Pani ta niisuguse wilja tuppä seisma, siis täitis ta kõi oma hea lõhnaga, ja tema maitse oli wärskle kui kaste selgel hommikul ja magus kui lillelõhn. Niisugused tähelepanemise wäärilised leidused, mis ainult ujuwast saarest wõiswad tulla, äratafiwad Priidu himu ikka rohkem ja rohkem ja kinnitafiwad tema nõuu, mis ta kord juba oli wõtnud, nimelt seda, et ta suureks kasvunud mehena selle saare ülesse tah-tis otsida, maksu mis maksab.

2.

Wäheajal oli Priidu wiieteistkümnne aastaseks saanud ja awitas wanematel juba weikest aeda harida, ja nende põllulapikeste peal tööd teha, millepärast tall mitte enam aega polnud niipalju mõttes unistada, nagu enne. Aga lossi torn jäi ikka ta armsamaks kohaks, kust ta takistamata üle metsa latwade ja üle piirita järwe pinna wõis waadata. Kui ta kord jälle nii waiksel, palawal Jaanikuu päewal pärast lõunat seal istus ja oma pilku üle libeda järwe pinna las-kis kääa, nägi ta järsku kaugel midagi, mis just weikese lootsi nägu oli ja liikumata järwe pin-nal seisis. Ühtki inimest polnud seal sees näha, ja ta hülgas ja säras nii imelist, et see Prii-dul kensakas oli waadata. Siis tõusis tasane tuulehoog, mis järwe pinna kergeste wirama pani ja wõera sõiduriista pikkamisi edasi lükkas. Priidu läks ruttu torni otsast maha, jooksis

järwe äärde oma isa paadi juurde, wöttis ta ahelast lahti ja sõudis rutuste sinna kohta, kus ta wõerast sõidu riista oli näinud. Kui ta ligemale jõudis ja terawamalt juba näha wõis, siis pani ta imeks, kudas weikene paadikene ilufaste tehtud oli, kudas ta pärlmutrist hiilgas ja kallist kiwidest läikis. Kannatamatalt tõusis ta oma paati püsti, et näha, mis seal sees oleks, ja nägi midagi, mis kui kuld ja õuna õis eemalt säras. Nuttu tõmbas ta oma paadi ligemale, kuna tall süda äritusest peksis ja weri päha tõusis, sest imelik arwamine oli tall selle kohta tulnud. Kui ta oma paadi tasakeste wõera kõrwale oli ajanud ja siise waatas, nägi ta imeilusa noore neiut, kes paadis magas, pea sinise taewa karwa sameti padja peal. Suuksed olitwad tall kui kullalõngad, nagu kui puhkenud õunapuu õis. Tall oli walge pehme riie seljas, mis kaela ja käiksete ümbert ja alt palistusest kuldkirjadega kaunistatud oli. Peas oli tall ilus kroonikene, mille sees üks hõbedast lüüf säras, kõige peenem töö, mis mõelda wõib. Priidul jäi peaaegu waimustusest hing kinni, kui ta seda üliilust neiut imestawa filmadega waatas. Waheajal oli päew pilwe läinud ja sellepärast käis wilmu tuulehoog üle järwe pinna. Paadid kiikusiwad tugewamini ja just kui tasane wärin käis magaja liikmetest läbi. Siis liigutas ta kätt, ajas filmad lahti ja waatas segase pilguga Priidu peale. Ükste nägi tall midagi meelde

tulewat, ta tõusis ruttu põlvili ja waatas surmani ehmatanud pilguga lootliku ninasse ja katkus seda wärisewa kättega. Näha oli, et sealt lootliku ninast midagi wäga tähtsat kaduma oli läinud. Aga ta otsimine oli asjata, ta ringutas sõna lausumata õrnu kassa ja laskis eksiwat pilku üle järwe pinna kää. Siis tõstis ta, ikka alles põlvili olles, käed abiootsides Priidu poole ja waatas paluwa pilguga tema otsa.

Priidule oli abitarwitawa ja häleda näuga wõderaga nii suur kaastundmine, et ta kas oma elu oleks annud, kui ta aidata oleks wõinud. Et neiu tema küsimiste peale aga midagi ei wastanud, waid paljalt sõrme suu peale pani, märkis, et ta waitima pidada, siis ei teadnud Priidu muud nõuu, kui sidus piiga paadi oma paadi külge kinni ja sõudis koju poole. Wõeras neiu pani mõlemad käed filmade ette ja laskis jeda wastutõrkumata sündida.

Priidu wanemad oliwad wäga imestanud, kui ta iseäralise sõiduriistaga ja wõdera seljilasega wana jahilossi juurde jõudis. Nis laps näitas ennast oma saatuse alla annud olewat; hirmu ja kurbtuse märgid näitawad tema näust kadunud olewat ja nende asemele oli waitne alandus aset wõtnud. Tema üleloomuline iludus aga ei lubanud peaaegu sugugi arwata, et ta loomulik inimese laps on. Temast läks kui taewa paistus igale poole laiali, ilmsüitus ja jumalik kenadus oliwad õrna õhuna ta ümber,

ja oma sätendawa krooniga ja särawa riietega wõis teda ennemalt mõneks waimude kuningaga tütreks, kui mullaliseks neiuks pidada. Mõlemad wanemad tundsiwad auukartust tema eest; neil oli, kui oleks tõeste kuningaga tütar nende waese majasse tulnud, ja nemaõ püüsiwad kohe, kõik teha, mis nad wõera neitsi silmist arwasiwad ära tundwat, ja nii heaste teda ülewel pidada, kui nende jõud kandis.

3.

Mõned päewad läksiwad mööda, mis Priidul ta pärast ikka need kõige hiilgawamad ja ilusamad tema elust näitasiwad olewat ja alati ta waimu filma ees seisiwad. Küll asus tema kena feltfilase näul ikka maha kurbmeel, mida arwaste mõni sõbralik naeratuse läige seletas, aga Priidul oli sellest küllalt, tema juures olla, teda teenida ja kaitsta ja wahel sõbralikku tänupilkku palgaks saada. Ta sõudis neiut iga päew paadiga ülesse järwele, sest seal näitas ta kõige parema meelega wiibiwat. Neiu istus siis paadi ninas ja waatas igatsewa pilguga kaugusesse. Ilmaski aga ei näitanud ta leidwat, mis ta otsis, ja kui Priidu siis lootliku lossi poole tagasi pööris, näitas ta weel kurbem olewat, kui muidu. Priidu käis temaga mööda metsi ja kaugel järwe kallastel, ja näitas temale kohti, kus kõige ilusamad maasikad ja kaunimad lilled kaswasiwad. Peale selle oli imelik, et midagi maapealset tolmu kibet neiu külgi ei hakanud,

ehk ta küll sagedaste Priiduga soodest ja pehmeist raba kohtadest läbi rändas. Tema heledad riided olivad ikka ühesugused wärste lume karwalised ja tema kuldfingis jalad ühtemoodi laitmata puhtad. Väike tema nägu ei põletanud, ja wihm libises külgehakkamata tema pealt maha. Keegi oks ei pidanud tema riidid kinni, keegi nõges teda ilmaški ei kõrwetanud, ja keegi sääsk ei julgenud tema õrna naha peale lasta. Aga tema jume, mis enne roosa-walge õunapuu õie sarnane oli, kahtwas iga päewaga ikka rohkem ära, kuni ta hiilgawa lume sarnane oli, sest igatsus kodu ja kadunud sugulaste ja sõprade järele, närisiwad nähtawalt kauni neiu südame kallal.

Ühel päewal kui liig kardetatw oli järwele sõita sest et raske palaw õhk pikse pilwesi koku audus ja torm oodata oli, tuli Priidul oma wana armas koht torni otsas meelde, mille ta kõik selle aja ära oli unustanud. Ta wiis neiu sinna ülesse, ja see oli õnnelik, et ta filmgi wähemast siit kaugele üle järwe wõis ulatada. Waewalt olivad nad seal filmapilgu aega seisnud, kui üsna ligidal kõwa plagin kuulda oli, mille peale wõeras neiu rõõmsa ehmatusega ümber pööris ja musta kurge nägi, kes omas pesas istus. Neiu oli korruga kui muudetud; tema nägu säras roosina lootusest ja õnnest, ja ta tegi käre imelisi tähtsids õhus, mis kurge jundisiwad pesa pealt ülesse tõusma, sinna lindama

ja torni käsipuude peale istuma, kus ta seisma jäi, ja neiu käest käsku näis ootawat. Piiga võttis peene kuldketi oma kaelaft, mille külges üks võderas raha rippus, ja pani selle kure kaela. Lind ajas pea selga, plagistas nokaga kangeste, tõusis õhusse, tõttas rutuste linnates minema ja kadus varsi järve poolt tõusiva pimeda müristamise pilve varju. Hülgawa pikkudega waatas võderas neiu tema järele, ja kõik kurbtus oli ta palelt kadunud. —

Waheajal oli pikse pilw täieste ülesse ajanud, ja pime paistis järve pind vastu sinist pilwe. Kaugel nähti juba pikad wihma jooned maha wajutwad, milledest walendajad walgud ristati läbi lindasitwad, kõuemürinat mürina peale sünnitades. Juba rühkis ka torm jõude ligemale, mis selgeste eemalt laenetawast järve pinnast näha oli. —

Priidu hüidis: „Meie piame maha minema, siin ülewal on kardetaw!“ aga neiu ei pannud seda sugugi tähele, waid waatas rõõmsa pilguga kaugusesse. Seal ilmus pimedada udu sees järsku walguse wiir, kui hele pilwe sery, mis suurte pilwede ees käib, ja lähenes tormi tiiwul. See oli walge lehwitw loor, mida must toonekurj nõka wahel hoidis. Neiu sirutas talle mõlemad käed wastu, kui ta ligidale mühas, ja võttis peene wõrgu ja wajutas selle oma uulede wastu. Siis, kuna torm täies jõuus lahti läks, ja praksuwal pikse mürinal

esimesed rasked wihma piisad kukkusiwad, lehwitas neiu loori ümber pea ja jooksis nii ruttu trepist alla, et Priidu talle waewalt järele sai. Nii karmi, kui walge tuwikene lindab, jooksis ta läbi aia järtwe kaldale, kus tema paadikene kaldasse oli siutud. Ta kargas lootfikusse ja pani loori ette ninasse finni, kuna Priidu pool uimaselt kaldal seisis ja mitte aru ei saanud, mis mõte tall oli. Kui neiu teda nägi, kargas ta weel korra kui wälf wälja, langes Priidu kaela ümber ja andis talle suud. Siis ruttas ta paadikesse tagasi, sirutas kaskiwalt oma käekese wälja, ja wastu wihma, tormi ja laeneid liikus see edasi, ja kuna wägew mürin mürina järele maad wäristas ja wälgud pimestawalt maha keerlesiwad, ujus ta kõrgele järtwele ülesse. Neiu seisib püsti lootfikus, laenete mässamisest hoolimata, tema lahtised juuksed lindasiwad kui kulla leel tuule käes, ja tema walge kogu läikis, hiilgas weel kaua. Nii kantsiwad laened teda ja ta laewakest ülesse ja alla purtsawast wahust läbi, ja ikka oliwad ta filmad Priidu poole pöördud, ja oma lumiwalge kättega nikutas ta terwitates, kuni ta ränga wihmahoo sekka wiimaks ära kadus.

4.

Kui armas, aga lühikene unenägu oli wõera neiu wõersil olek lossis; imelikul wiisil oli ta tulnud, weel imelikumalt ta kadus, ja mitte jälgegi ei jätnud ta enesest järele, nii sagedaste

kui Priidu ta torni otsast järwele waatas ehk kõrgele ta pinnale ülesse sõudis. Minult ühel juisel pärast lõuna ajal oli tall, kui näeks ta kaugel libeda weepinnal udupilwekese ujumat, kuna imekaunis helin lahkest õhust läbi käis. Kui ta aga ruttu waatama sõudis, oli kõik kadunud. Aga jägedam kui enne, leidis ta kaldalt imelisi õunu ja lillefi. Ükskord, kui ta ühe kõrjarikkal neeme kaldal õngitsedes suisest päikesest rammestatud magama oli jäenud, kuulis ta järsku oma kohal kohisemist, wari läks tall üle näu, ja ühel hoobil kukkus üks kerge asi ta rinna peale. Ta tõusis ruttu ülesse ja waatas ümber, ei näinud aga muud midagi, kui musta toonifurget, kes oma pesa poole lindas. Järsku tõusmisega oli midagi kõlisedes paadi põhja kukkunud; ta wõttis selle ära ja leidis ilusa ümmarguse kuld kapsli, mis peene keti otsas rippus. Seal sees ei olnud muud midagi, kui üks weikene kristallist peeglikene. Kui Priidu terawaste sinna peeglistse waatas, hakkas ta natukene wirama, siis säras ta roosikarwa ja kuldselt ja paisus ja wenis wiimaks armsaks neiu pildiks, mis naeratades tema otsa waatas. See oli wõera neiu pilt täies armsuses. See ime-peegel oli niid Priidu kõige suurem warandus, ta kandis teda alati kaelas riiete all warjul ja ei jätnud teda kusagile enesest maha.

Aeg läks edasi ja üks aasta oli möödas. Seal sündis, et kurjad päewad maale tuliwad,

sest piff sõda hakkas, mis katku ja kallist aega enesega ühes tõi. Küll jäi üksik loss järve ääres oma ühildase seisukoha pärast esiotja sõja hädast puutumata, aga teadused, mis wana kütt, ehk mõni põgeneja rändaja tõi, olivad wäga kurbliku sisuga. Lõpetks ei tulnud wana kütt ka enam, sest ta oli katku kätte surnud. Sellajal juhtus üks wõeras kaupleja, kes met-
 sas ära oli eksinud, lossi tulema. Temal oli eesjel ühes, kelle selgas tall kõiksugusid wanu riidid ja asju oli, mis ta müia pakkus. Priidu ema ostis mõned neist asjadest ära, mis ta muidugi mitte ei oleks teinud, kui ta teadnud oleks, et need kõik niisuguste inimeste riided olivad, kes katku kätte surnud olivad. Nii sai haiguse idu koju toodud ja mõlemad wane-
 mad suriwad ära. Ka asjade kaupleja ei peas-
 nud, ta jäi üksikus metsa kohas haigeks ja suri. Puurajujad leitsiwad tema luud mõne aasta pärast sealt.

Nende kurwa sündmuste pärast sai teine walitseja lossi. See oli ahne ja kõwa süda-
 mega inimene. Tema ütles Priidule kobe, et wanemad temale midagi pole järele jätnud, ja et tall nüüd tarwis olla ise oma leiba teenida. Selle ütelse peale tuetades fundis ta poissti walju sõnadega raske tööle, mis tema kere kohta liialt raske olivad. Mälestus paremaist ae-
 gadest, imelik peegel ja lootus, wõerast imeneiut weel kord näha saada, olivad tema ainsad

trööstijad selles wiletsas põlwes, mis teda too-
rust ja walju ümberkäimist unustama sundisi-
wad. Beegel kuld kapsli sees oli ta suurem
warandus, ja igakord, kui ta mõnel filmapilgul
prii juhtus olema ja ennast üfsina arwas, wõt-
tis ta selle hoolega hoitud waranduse wälja ja
waatas armast nägu, mis kristallpeeglist nii õr-
nalt temale wastu naeratas. Wiimasel ajal ei
naeratanud pilt aga mitte enam, waid oli tõsi-
seks ja haleda näuliseks läinud ja filmad waa-
tatiwad tasase osawõtmisega, kui teaks nad kõik,
mis oli sündinud. Ja, ühel päewal, kui walit-
seja tema wastu iseäranis kuri oli olnud, ar-
was Priidu nägewat, et pilt sõbraliselt tema
poole pead nikutas, tasane helin tõusis õhus,
millest wiimaks selgeste järgmised sõnad kuulda
oliwad: „Looda . . . aeg tuleb . . . mis sind
wabastab . . . ta on ligidal . . . Looda aga!“ —

Suba ammu oli Priidu arwanud ja nõuu
pidanud, kas tal mitte parem ei oleks põgeneda
ja kaugel ilmas kui sõjamees ehk kütt oma õnne
katsuma, aga ta ei suutnud järwest lahkuda,
mille külgi teda nii armsad lootused ja kaunid
mälestused kõitsiwad, ja praegu ülemal jutusta-
tud lugu kinnitas temas uuesti seda nõuu, et
paigale jääda ja kannatades oodata ja loota,
mis aeg kord saaks tooma.

Ühel päewal tuli aga juhtumine, mis tema
elule uue ootmata pöörde tõi. Ühel pühapäewal
oli ta aedas warjulises kohas, üsna järwe kalda

ligidal peeglikese wälja wõtnud, ja kalli näu joonte armsusesse waadates nii mõttesse waju- nud, et ta enne walitseja tulemist ei märganud, kui see juba üsna tema juures oli. Kui ta nüüd ruttu ja kohkudes oma kallist warandust riiete alla tahtis warjata, hüidis walitseja: „Mis sa seal peidad? Anna seie; ma tahan näha!”

Priidu raputas kindlaste pead ja hoidis käe kapsliga kõwaste rinna wastu.

„Mis, sina paned wastu?!” hüidis walit- seja wihaga ja tõstis keppi, mis tall käes oli, „kust wõtsid sina kulda ja kallid kiwa? Kust sa nad wõtsid?!”

„Ma pole seda kellegilt wõtnud!” ütles Priidu, „ja ei näita seda ka kellegile. See on minu omandus, mis keegi minu käest wõtta ei tohi!”

„Poiss! sina hakkad wastu, mis?!” kisen- das walitseja ja läks wihapäraast siniseks. Tema tõstis keppi ja ähwardas lüüa. Priidu kargas kergeste paar sammu tagasi ja hüidis: „Seda ma ütlen, et kui Teie lõöte, siis hakkab ma wastu! Teil pole sugugi õigust mind lüüa!”

Need sõnad tegiwad mehe täitsa pööraseks; ta kargas Priidu kallale ja kiskas: „Ma tahan su tümaks teha!” Aga poiss oli waherajal juba ümber waadanud, millega ennast kaitsta wõiks, ja et ta muud midagi ei näinud kui mõned tei- wad ja mõlad järwe ääres paadis, siis tuli tall järsku teine mõte. Ta jooksis usinaste randa, hüppas paati ja tõukas selle ruttu kaldast ära.

Ta oli järsku kindla otsusele jõudnud, mitte enam lõpsi tagasi pöörda, saagu mis saab. Walitseja seisis kaldal, wihapäraast kui käest ära ja käsits Priidut kõige suurema ahwardustega, koha maale tulla, see aga wõttis tugewaste aerud ja ajas paadi kõwa löökidega kõrgele järwele. Siis keerutas ta kaldal käratseja poole weel kord mütsi, hüidis rõõmsaste: jumalaga! ja jättis ta oma wihaga tükkis maha.

5.

Endistel sõitudel oli Priidu mõnikord kaugel järwel ühe saare näinud olemat; sinna wõttis ta nõuaks jõuda. Räägiti, et seal juba mitu aastat üks paigamees üksikut elu elawat, kes ilma kärast eemal seal pelgupaika leidnud. Kalamehed olla teda näinud, kui ta lootsikus, mis õõnistatud puutiwest tehtud, kalda ligidal õngitsenud, ta nähti wahel selgeil ilmadel saare metsa puude wahelt suitsu riba ülesse tõuswat, mis inimese elukohast tunnistust andis. Ebauuslik kartus selle mehe eest hoidis inimesi tagasi, temaga rääkida, sest teda peeti mõneks üleilmlikuks olemiseks, ja keegi ei julgenud oma jalga saarele tõsta.

Päew oli palaw ja tee piff; alles pärast lõunat jõudis paat saare randa, weikesesse käärusse. Priidu õnneks olivad paatis, nagu alati, tarwilised õngitsemise riistad, sellepärast hakkas ta koha usinaste oma õhtusöögi eest õngitsedes muretsema, mis seda tarwilisem oli, mida vähem ta täna homiku oli jõonud. Warji läks tall ta õnneks, hea suure kala lätte saada. Ta tõmbas paadi kaldale, tegi tule illesse ja küpsetas oma saaki nii heaste kui wõis. Siis sõi ta päewa weerul oma õhtu korra ära, heitis rohu sisse pitali ja uinus magusaste päewa wäsimusest une hõlma, kuna tähed tema kohal ülewal oma igawest rada rändasiwad.

Kui ta teisel hommikul päewa tõusu ajal ülesse är-
 tas, seisis tema ees ijeäralit imeline mees, looma nah-
 kadega kaetud. Peavarjuts olivad tall ainult lühikesed
 walged juuksed, tema nägu oli päewatanud, ja piff
 walge habe rippus tall rinna peale alla.

„Tõuse ülesse ja tule mu järele!“ ütles see mees
 kange keelega. Näha oli, et ta kaua aegsest waikimisest
 rääkimise oli poolest saadik unustanud. „Kas Teie
 olete see, keda rahwas paigamehiks nimetab?“ küsis
 Priidu.

„See ma olen!“ ütles teine ja rääkis siis edasi:
 „Kui magus on, kaua aja takka jälle inimese healt
 kuulda ja inimese nägu näha. Ma arwasin, et muul
 sellepeale sugugi enam hõmmu ei ole, sest et maailmas
 nii palju paha maitsta sain. Räägi nüüd, armas poeg,
 mis sind ajas seda ütsikut kohta ülesse otsima.“

Kuna mõlemad mööda liiwast järwe kallast edasi
 sammusiwad, jutustas Priidu oma elu-lugu. „Ah siis
 ujuwat saart tahad ja otsida?“ ütles see, kui Priidu
 oli lõpetanud. „Oh, teda leida, pole mitte raske, kui
 selle peale tõsine tahtmine on, aga tema pinnale saada
 ja tema elanikkude õnnest oja wõtta, see läheb wäga
 wähedel korda. Oled ja aga üks ärawalitsetude seast,
 noh, siis wõid loota. Ei ole ja mitte ärawalituid, siis
 läheb sull niisamuti kui minul, kes oma nooremil elu
 aastatel ka kõige hinge ihaga seda eesmärki kätte saada
 püütsin ja mitte ei saanud. Minule pole muud midagi
 järele jäenud, kui kustutamata igatsus ja wahete wahel
 õnn, õnnist saart, mis minule kätte saamata ja lufkus
 on, näha mööda minewat.“

Waheajal jõutiswad nad ühte kohta, kus orukese põhjast
 ojakene allikast tulles üle sammeldanud kiwide järwe ju-
 listas. Nad lähiswad natukese maad selle ojakese kallast
 mööda ülesse ja jõutiswad sinna kohta, kus paigamees
 oma onni metsrooside alla oli ehitanud. Ütse ees oli
 pint ja lauakene seatud, kust istudes mööda rohelist oja

põhja hiilgawa järwele wõis waadata. Wägewad puude ladwad, mis mõlemist poolt kofku langefiwad, sünnitafiwad selle kofa kofhta nagu katufe. Kui nad feie faiwad maha istunud ja Priidu ennafi toiduga kofutanud, ütles paigamees weel temale: „Sa wõid feie minu juurde jaeda, kuni paras aeg tuleb. Seda ei ole enam kaua. Ma tean, et faar pööripäewal lõuna ajal nähtawale tuleb. Sa wõid fiis oma õnne weel sellisamal nädalil katfuda, feft ülehomme on fuine pööripäew.“

6.

Pärast lõunat toimetas Priidu oma paadi finna jõeefe suhu ankrusse. Pööripäewal läks ta wana paigamehega finna. See pani temale kae pea peale ja õnistas teda. Siis wõttis Priidu lootfiku lahti ja tahtis ülesse järwele sõita, kui järsku armas laulu helin ja mahe mängu kõlin kuulda oli ja metsa nukka takka kullafarwa kirjult jarama hakkas. See oli ujuw faar, mis päife paistel läifides kui luif pikalt mööda libises. Mufad inimesed rändafiwad seal wiljapuude all, ja ümber halja faarefe kihafiwad weikesed lootfikud, millede sees noored neiud ja peiud istufiwad, näud kui õunapuu died rooifilised ja juuksed kui kulla lõngad. Memad tegiwad kenaste lauldes ja mängides sedasama wistamise ja finni piidmise mängu, mida kalamees juba enne oli näinud, aga seekord ei olnud mitte õunad, mis õhtu wihmana täitfiwad, waid weikesed lille kimbutefed.

Priidu wõttis mõla kätte ja sõudis faare poole. Aga imelik, nüid näitas ennafi faar niisama ruttu temafi kaugendamaf, feft ligemale ta ei faanud, ehk ta küll kahefordse jõuga sõudis. Ka ei nähtud teda wift üheftki faare elanikufi, feft kõif mängifiwad mureta edafi. Tüff aega oli ta juba kõigest jõufi sõudnud ja tahtis juba meelt ära heita, kui ta nägi, et kerge sinakas udu faare ümber tõufis ja teda warjama hakkas. Seal wiimfel filmapilgul tuli tall oma imepeegel meele, mis tall riiete all rinna peal oli. Ta tõmbas ta ruttu wälja, ajas

ennast sirgeteks ja hoidis peegli kõrgel üleval. Seal hakkas kristall tema käes hiilgama ja särama, ta kiired ühendusivad ennast vägewaks paistuseks, mis udu saare ümber lahutas, nii et kõik jälle endises selguses tema ees oli. Kõik näud oliwad Priidu poole pöördud, ja kõik käed seisiwad korraga, nii et lillewihm ühekorraga õhust kadus. Kaldal nähti rahwas ennast kihawas hulgas kogumat, ja hiilgawatest majadest, mis kaugemal õitsewa põesaste wahelt paistsiwad, tuli alataja uusi juurde. Järsku lahkus inimeste hulk ja andis ühe hiilgawa neiule maad, kes ruttu ühte rannal seiswa paadi sisse hüppas ja wiibimata teistest lootfikuteest läbi Priidu poole sõitis. Teised paadid lõiwad tema eest teine teinepoole kõrwa ja sünnitasiwad neiu paadile niiviisi lageda wee tänawa. Priidu nägi, et wõeras tema endine lõbus neiu oli. Walge loor lehwis lootfiku ninas ja särawail filmil sirutas ta Priidule käed wastu ja hüidis: „Tule, oh tule, aeg on täis!“

Priidu astus oma paadist neiu paati, ja käsikäes sõitsiwad nad õntjale saarele. Kuna teised paatidega mõlemil pool seisest armsaste mängisiwad ja laulsiwad, wiskasiwad nad osawaste ja kiireste üle nende peade üksteisele lillekimbuteksi, nii et mõlemad kui lindawa lille wärawa läbi saarele sõitsiwad. Wana paigamees aga seisus kaugel teisel kaldal ja hoidis õnnistades käed ülewal, kuna kaks suurt piisarat tall päewatamud palede üle maha weeresiwad.

7. Piripill.

Glas ford funingas, kellele tema noor proua tütrekese oli kinkinud; aga funinga rõdem imeilusa tütrekese üle muutus warsti libedaks kurbtuseks, sest funinga kaasa suri warsti soojatõbesse ära. Kui surnud proua troonisaalis kultses, lilledega ehitatud puusärkis oli, nii waitse ja rahuliku näuga, kui uinuks ta wagusi ja näeks õntjat

und, wõttis kuningas oma armsa lapsuse tõe peale, lastis nuttes puusärgi ääre põlwili ja tõutas eluaeg leheks jääda, et tema armas tütrekene lord riigi ja trooni temalt wõiks pärida. Tema pidas ka sõna, jäi leheks ja hoolitjes kõige suurema truusega oma tütre kaswatuse eest.

Kui last pesti, siis pidiwad kaks kuulust kuningaga tohert kõif see pesemise aeg wanni ääres olema. Kui kuld wann kristall selge, sooja weega täidetud oli, pistis see, kes neist kahest tohtrist ülem oli, oma sõrme otja pesu-wee sisse ja ütles kõwa healega: „Hum!“ Selle juures waatas ta küsiwa pilguga teise peale. Sellepeale pistis see oma sõrme otja wette, niifutas peaga ja ütles tajakese „Hem!“ ja see oli täheks, et wesi paras oli. Kui see oli sündinud, astus kuningas ise wanni juurde ja walas mõne tilga ühest weikesest kullasest, timandi kividega ehitatud pudelist wanni, millest wesi nii armsaste lõhnama hakkas, kui oleks ta roosi meri. — Nüüd tõstis kuningas sõrme ja esimine kojaproua, walges siidi riides, tõi weikese printsessi purpuri mähkmetes ja lastis ta ette waatlikult wette. Tohtrid seisiwad seal juures, hoitfiwad sõrmed nina külgis ja tegiwad tähtjad näud. Kuningas aga, kes kaugele ei näinud, pani prillid nina peale, waatas pesemist pealt ja rõemustas, kui tütrekene kala kombel wannis sulksutas. Sellepeale kuivatasiwad arstid lapse pehme rätikutega hoolega ära ja määsiwad ta jooja willase teki sisse. Siis pandi ta kojaproua sülle, kes lapse kuningale musutada andis ja siis kätikesi tagasi wiis. — Laps kaswas ilusti ja läks päew päewalt kenamaks ja suuremaks. Kõssis ei räägitud palju muudest, kui weikesest printsessist, ja kui ta suuremaks kaswas, püütsiwad kõif inimesed teha, mis nad tema ilusaiist sinifilmadest soowi arwasiwad aimawat. Ei olnud siis ime, kui laps sedamoodi kiusakaks läks, ja wiimaks oma tahtmist ajades ja saades päris kangekaelselt kaswas. Kuningas oli ta ühe naesterahwa hooliks kaswatada annud, sellele aga kõwaste ära feelnud, mitte üht

kurja ega walju sõna lapse wastu tarwitada. Kui kaswataja furd sellest käsust üle oli astunud ja printsessi üleannetuse pärast noomis, sai ta kohe ametist lahti lastud ja uus kaswataja wõetud. Nii sündis, et tüdruk ikka kangekaelsemaks läks; keegi inimene ei saanud tema tahtmist, ja et ta siis iga weiksena kui asja üle pahandas ja siis wingus oli ja piriſes, siis oli tall wiimati piriſeja ja kärin heal. Weikeſe printsessi isemeelt sai terve kuninglik koda kannatada; isekeskis kaebasid kõik oma häda, aga kuninga ees ei tohtinud keegi pahameelt näidata. Kaks wana kojaneitsit, kes wäga äritud närwidega ja äkilised inimesed oliwad, lasſiwad ette waatuse pärast oma näud osawa maalmeistri läbi nii ära maalida, et neil ikka lahke naeruline nägu oleks, ja et kuningas ilmasi aru ei saaks, kui nemad tema tütre üle wihastasiwad. Kojamarſhalli aitas ta kuld tubaka toos, sest ta nuuskas oma wiha tubakaga ninasse.

Kui tütar suuremaks sai, pidi kuningas ise ka sagedaste palju oma ilusa lapse kange pea pärast kannatama; aga ta kannatas kõik rahulikult ja mõtles, et kui tütar walitsema hakkab, siis kasuks wõib tulla, kui tall kindel tahtmine on; temal enesel olla ju ka wali tahtmine, aga üksnes oma lapse wasta anda ta järele, sest et ta teda nii wäga armastada. — Nii kannatlikud ei olnud aga kuninga koha rahwas mitte; nad nimetasiwad paha meelega kuninga tüdart eneste keskil ainult „printsessi Piriſill.“

Et kuninga tütar aga ime ilus oli ja furd suure riigi pidi pärandama, siis käisiwad palju kuninga poegi tall kosjas; tema oli aga selletarwis liig uhke, et ennast kellegi meesterahwaga laulatada lasta; ta tahtis üffina krooni kanda.

Kuninga tütrele „Piriſillil“ oliwad kõige ilusamad tuad lossis, tema kõige armsam tuba aga, kust ta lähidasse metsa wõis waadata, oli tall ühel hoobil rõemustuse ja pahanduse paigats. Nii sagedaste, kui ta afnast läbi metsa waatas, piriſes ta: „Oh mis inetu!“ See

sõna käis weikese majakese kohta, mis metsa ääres seisis ja ühe õige wana naese päralt oli, keda inimesed sellepärast kolmejalgsiks metsmooriks nimetasiwad, et ta alati lepi najal käis. Seda naist kartsiwad kõik inimesed, sest üeldi, et ta ütlemata kuri nõid olla. Kuninga tütar oli wanamoorile fulda kulla peale pakkunud, et ta selle maja ära müiks, aga wanake ei lubanud maja mingi hinna eest müüa, sest see olla tall just paras; ta tahta selle sees surra, ja nii kaua pidada printseis ootama. — Seal wõttis kuninga tütar nõuiks, mitte ilma si enam sinna oma tuppä minna, ei saanud seda lubamist aga peetud; just kui nägemata jõud kiskus teda ikka jälle sinna tuppä, ja tahtku ehk tahtmata, pidi ta ikka jälle afna alla astuma ja ennast kolmejalgsi nõia maja üle wihastama. Wiimati ajas ta kuninga oma alalise piriemisega sinna maale, et ta wanamoori wägise omaft majast lastis wälja ajada ja temale selle eest uue maja käskis kätte juhutada. Metsmoor oli wägiwalla eest taganenud, aga uude majasse ta oma jalga ei pistnud. Nüüd sai wanamoori omu metsa ääres maha kistud ja tema asemel kuninga tütre soowi peale ilus lufthoone ehitatud. Selles lufthoones wiitis kuninga tütar oma aega kojaneitfidega ilufatel fuwe õhtatel. — Ühel õhtul rändas ta oma fuwemajakeselt üksina metsa. Natukene aega enne seda wihastas ta oma kojaneitfide peale, siis rätsepa ja wiimaks taewa peale, et see pilwe oli läinud. Seal oli siis ilufas metsas talle ka kõik wastu meelt; tema piriises lindudega, et nad nii rõemfaste laulsiwad, ja piriises rohiliste puude latwadega, kes õhtu õhus tema pea kohal mühafiwad; tema meeleft oli see järe, et kuuskedel oklad oliwad ja mitte lehta ei olnud, ja et kadaka põesal roofi õisi külges polnud, see pahandas teda weel iseäraneft. Jkka edasi piriisedes jõudis ta ühte kohta, kus ta imestades seisma jäi. Ühe lageda koha peal oli kiwideft ring lautud, mis sõnajalgadega imelikult ühendatud oli. Kui printseis Piri-pill filmad ringi pool hoidis, oli tall, kui tuleks kiwideffe

eu ja nagu kiskuswad nad ennast imelikkudeks päkapiku meste nägudeks ja tontide peadeks. Tüdrul tuli hirm peale, aga ta oli kui kinninaelutud ühe koha peal ja tahus ikka ja ikka jälle üht armsa lõhnaga lille waadata, mis oma õie praegu lahti oli lõõnud. Wiimati astus ta kartlikult ringi sisse, et lille noppida. Waewalt oli ta aga seda teinud, kui ta jalad sügawas maa sees tundis olewat, Piri pilli juuksed muutusiwad endid kuuse okasteks ja käed oksadeks. Pea seisis ta saleda kuusena ringi keskil ja pirisest ja kääksus nii, nagu ta weel ilmas enne po'nuud piri senud; aga kõik tema piri semine oli asjata, ta oli ja jäi mis ta oli. Ta oli kääksuja ja piri seja kuuse puu. Metsmoor aga, kes kuni nga tütre muutmise aegu pilgates tema ümber kargas, läks enam ja enam wõkalli moodi; wiimati raputas ennast wanamoor ja lindas, täieste wõkulliks muudetud, kuuse otja ja karkus: „kuuit! kuit!“ nõnda et mets kõlas.

Kui tütar tagasi ei tulnud, saatis kuni gas kääksjalad ja saadikud saadikute järele teda otsima, aga kõik pöörusiwad tühjalt tagasi. Piri pillist po'nuud jälgegi leida. Seal läks kuni gas kurwameelselt ja elas suurema jau oma päiwist weikeses lusthoonekese, mis temal mure majaks oli saanud. Üksford läks ta üksina kurwalt metsa rändama. Korraga seisatas ta kuulata des. Ta pani käe kõrwa äärde, et terawamini kuulata da, rõemu tiir paistis ta filmist ja õisates hüidis ta: „See oli minu tütre heal!“ Oli tormine ilm ja kuust piri sest ja kääksus kangeste, sest ta oli wihane, et tuul tall nii hoolimata läbi ladwa wuhas. Kuni gas läks piri semise heale peale ligemale; wiimati seisis ta kuuse all ja jäi aru, et heal sellest tuli. — Ta kuulatas ja ütles fford korra järele: „Just kui minu armas tütar!“ Siis istus ta puu alla ja ta himu ei läinud ära, piri semist kuulata des. Sest ajast oli ta igal päewal piri na kuuse all ja mida pahuram ilm, seda armsam tall oli, sest tormi käes ei wäsinud kuust kääksumast. —

Kui kuningas wiimaks tundis, et surm läheneb, käskis ta ennast weel korra kääksuja kuuse alla kanda ja seadis kindlaks, et teda sinna pidi maetama. Nii ta wiimaks sündis, ja waitfel kuninga haual piriseb ja kääksub kuust weel tänapäew ja tema ladwast alla hüiab weel praegu pimedatel öödel suur öökull, kelle filmad toledaste wälguwad: „kuuit! kuit!“ nõnda et mets lõlab.

8. Päewatõus.

Elasiwad kord mees ja naene. Neil oli weite elukoht: maja, kus nad elasiwad, paar lauta, kus elajad oliwad, keller ja küin, kuhu nad oma tagawara korjasiwad. Usinuse ja mõistuse waral oliwad nad nii kaugele saanud. Oma julased ja ümmardajad hoitsiwad nad mõistliku walitsuse all; nad kantsiwad hoolt, et lojustel tubli söök oleks; ei lastnud nad ka parajat aega mööda minna, kus rammutada ja harida, kiinda ja külwata, lõigata ja koguda wõis. Aga kõik nende warandus oli naabrite omaga wõrreldes ikka weike.

Päewa loode poolt oli maa lage; seal oli weel mitu niisugust peret näha. Päewa tõusu pool oli aga tihe mets. Teesid sinna sisse ei läinud. Sinna metsa ei astunud keegi jalaga, ka mitte ahjukütet ei mindud sealt tooma. Kõik puid kaswas isegi mööda põesaid ja kraawi kaldaid põldude wahel. Mets oli täis rägastikku ja väga wana. Ei teatud sugugi, kui suur ta igapidi oli, ehk mis nägu tall seest wõis olla.

Mõne aja pärast sündis selle naese ja mehele tütar. Seal ütlesiwad mees ja naene: „Nüüd piame weel ükskord nii wirgad ja hoidlikud olema, kui enne; nüüd teame ometi, kellele meie tööd teeme ja kes seda kord tarwitab.“

Lapsel oli väga sõbralik ja lahke loomus. Kelle otja ta waatas, selle süda tundis rõemu; kelle poole ta käed sirutas, see tahtis talle heameelega armastust üles-

näidata; selle poole ta jooksis, see tuli talle üle poole teed vastu. Nii oli see noorest iast saadik ja nii see ta jäi, kui laps suuremaks kasvas. Iga päew püütsiwad julased ja tüdrukud, kõi, kes aga majas oliwad, teda kordgi näha saada. Alles siis, kui nad lapsusest oliwad näinud, hakkas neile tõsine päikene paistma. Ta läks igalhel nii kalliks, et tema ristinime üsna ära unustati. Kõi nimetasiwad teda „Päewatõusuks.“

Kui Päewatõus wanemaks läks, mõtlesiwad isa ja ema: „Nüüd on aeg, teda tööle harjutada; sest mis aitab wara ja hea põlv, kui wõrkust ja hoolt ei ole, seda kinni hoida.“ Kerge oli last õpetada. Kõige peale, mis temale näidati ja õpetadi, oli ta tahtlik ja osaw. Seda ette ei tulnud, et tema tööst ära tüdines. Kõi oli enne walmis, kui wanemad ootasiwad, ja et mõni wiga wõi ettewaatmata efsitus oleks juhtunud, sest polnud juttugi.

Kui Päewatõus wanemaks sai, et tema mitte enam üksi ema silma all tööd ei teinud, waid juba põllul ja heinamaal hakkas käima, siis tõi tema pere selka oma ligiolemisega suurt rõemu. Aga rõemu kõrwal oli ka midagi, mis wanematele mitte meele pärast ei olnud. Kus neiu midagi tegema pidi, seal astusiwad teised kõhe juurde ja ütlesiwad: „Waata aga pealt, Päewatõus; sina oled meie ülem, meie teeme sinu eest kõi ruttu walmis.“ Kui Päewatõus seda abi ei tahtnud tarwitada, siis oliwad teised juba selle aja sees, kui ta wasta puitles, enama jau tööd ära teinud.

Wanemad wõisiwad sellega, mis nii moodi tehti, küll rahul olla; sest kus nende laps oli, seal taganes wõsimus ka teistest. Ja iga õhtu paistis wälja, et midagi wiidetud polnud, waid palju enam tehtud, kui muida. Aga oma lapse pärast ei olnud neil see teendrite agarus mitte meele pärast. „Tema harjub laisaks,“ mõtlesiwad nad, „ja süda läheb uhteks.“

Kui wanemate südamel juba niisugused mõtted pesitasiwad, tuliwad teisa weel tihti juurde. „Ei see lähe

mitte, see igawene naermine ja mängimine. Töö nõuab tõsidust. Mitte see ei ole üksi tubli, kes ruttu ja oswaste kõik teha mõistab, waid see, kes wastu piab ja ennast mõistab walitseda." Ja nad hakkasiwad kahjatesema, et nad lapse isewiisi mitte ennem juba kautama ei olnud hakkanud. „Meie ei oleks mitte pidanud salima," ütlesiwad nad, „et teda Päewatõusjaks hüitakse! Ta piab ju sedamoodi wägise arwama hakkama, et ta enam wäärt on, kui teised inimesed!"

Ja isat emat wõtsiwad nõuks, temale teiste inimeste moelisi elukombeid juurde harjutada. „Et ta nüüd juur tüdruk on, siis on aeg küllalt, et ta olema ja elama, tööd tegema ja kõnelema õpib, nagu teised inimesed ja nii, kudas see meie sugustele sünnib."

Seal andis ema tütrele suure koonla linu kedrata, käskis teda üksi rehetuppa minna ja seal senikaua kedrada, kuni kõik walmis oleks. Oli aga juba kaunis hilja õhtu ja widewik mitte enam kaugel. Tuas foldes põles tuli.

Seal tuli, kui wiimne päewa kiir magama oli läinud, weike hiirekene august. Ruttu jooksis ta woki juurde, kargas wirga tüdruku sülle põlle peale ja ütles: „Päewatõus, anna mulle natukene süia." Ja tüdruk wastas: „Heameelega annaks, aga mull ei ole ju midagi. Ma ei tohi ka tuast praegu wälja minna, sulle tooma. Aga kui ja seda woki raswa tahad närida, millega ma woki määrin, siis wõta; ma saan ilmagi läbi." Ja hiirekene tänas ja sõi raswa.

Kuna hiirekene weel sõi, kuuldi raskeid sammusi ja mõmisemist ja uhjest tuli juur karu tupp. See tatjutas pikkamisi mööda pörmandut, kurni ta woki juurde tuli. Seal waatas ta oma metsiku silmadega neiu otsa ja ütles: „Päewatõus, tule nüüd; ja piab minuga sõgesikku mängima."

Seal ehmatas Päewatõus wäga ja mõtles: „Oh häda, kui keegi mind ometi selle karu käest peastaks!"

Tõmbab see mind oma läpaga ja kiintega, siis kisub ta muli käte pealt ja lüadest naha maha."

Enne weel, kui Päewatõus selle mõttega walmis oli, ronis hiir temale teinepoolt lüale ja sofistias kõrwa sisse: „Ära kard, Päewatõus; üttele temale: jah, mängime. Kustuta siis tuli koldest ära ja istu nurka woki taha warjule. Küll mina siis sinu eest jooksen ja weikest kella kõlistan, et karu usub, et ta neid weikest rõngaid sinu kõrwades kuuleb tilisewat."

Ja tüdruk ütles sellepeale julgemini: „Hea küll, mesikäpp; meie mängime kahetegi sõgesikku. Aga esite lase ma kustutan tule koldest ära, et ja mind ei näe. Mine jeniis minust natukene eemale!"

Karu läks tua teise nurka. Tüdruk pani aga woki nurka, kustutas tule ja peitis ennast ära.

Nüüd hakkas hiirekene weikesti kellakesti kõlistama. Kohe komberdas karu sinna poole. Hiirekene aga kargas teine poole, ja helistas jälle. Ja jälle kompsis karu tema poole. Hiirekesel oliwad kerged jalad ja ta kargas suured sammud; karul oliwad raskeid käpad ja ta astus lohalalt. Iffa helistadi sealt kaugele, kus tema oli. Hiir mängis ifka lustiliselt ja wirgaste; karu wäsis ifka enam ära. „Küll ma su kätte saan, küll ma su kätte saan, Päewatõus!" ütles ta ja wõttis kõit oma jõuu kokku. Tunnid läksiwad mööda. Zuba oli homikust ja kuff laulis; ja ifka weel jooksis hiirekene karu jalge wahelt läbi ja hüppas temast üle; hiirekene oli igal pool oma kellakesega kuulda. Karu meelest oli, et kellakesed igal pool korruga helisewad. „Dota, oota, Päewatõus, nüüd ma su wõtan!" hüidis karu ja kargas paremale poole. Wipsti, oli hiirekene wafakul pool ja helistas. Karu pea hakkas alalisest pöörmisest ringi käima. Ta komistas, kuffus maha ja löötutas wäsimusest. „Küllalt, küllalt, Päewatõus!" hüidis karu, „ja oled sõgesikku mängimise peal minust fangem!"

Seal oli neiu karu pärast hale meel ja ta astus nurgast wälja, higise karule rätikuga tuult lehwitama.

„Oh häda,“ ütles karu, „see ei wiluta ega jahuta. Sa piad mu kasuka maha tõmbama.“

„Kudas ma ju kasuka maha saan?“

„Siit paremast esimesest käpast hakka finni!“

Ja waewalt oli tüdruk karu musta käpa külge puutunud, seal laenetasiwad walguse kiired mõlemite ümber, karu ja tüdruku ümber, nii et neiu silmad heleda paistuse pärast finni pidi pigistama. Kui ta aga silmad jälle lahti ajas — — waata! kelle käsi oli ta peus? ja kelle peus oli tema käsi?

„Meie oleme oma lossis,“ ütles funinga poeg, kes rõemust läikiwa näuga neiu ees seisis. „Sina oled mind nõia paeltest lunastonud ja terve metsa sortsiist peastnud. Sina walitse nüid minu riikis! Kõige teede peal sõidad ja minu kuld tõllaga; ja kõige rahwa südant jaad sa oma lahtuse ja pehme pilgu läbi rõemustama, et neil päewatöö lustiks ja rõemuks on, et kusa-gil häda pärast tüli ega waewa pärast kaebtust kuulda ei ole. Sinu isale ja emale aga saatsin ma sinu eest tasumiseks karja hobusid ja kaksteistkümmend wanfri koormat head nisu.“ —

Päewatõus walitses nüid oma noore abikaasa kõrwal seal suures riikis, kus enne tema isamajast homiku pool teeta ja tihe mets ja rägastik oli olnud.

Ja igapäew, kui ta oma mehe riigist läbi sõitis, pööris ta ta natukene kõrwale oma kasukohatse juurde, ja terwitas, nagu ennegi, isa ja ema ja kõiki lahke pilguga. Ja isat emat rõemustasiwad oma tütre õnne üle.

Esimene asi aga, mis Päewatõus oma kaasa käest palus, oli seadus, et kõigile kassidele riikis kellad kaela said siutud.

„See on küll wist sellepärast,“ küsis funingas ma-

heda naeratamisega, „et nad hiirtega sõgesikku mängivad?“

Ja kui Päewatõus tasalesi oma kaasa poole pead nikutas, käsks funingas, et see nõnda pidi saama seaduseks tehtud.

9. Põuasitika pulmारेis.

Põuasitikas pidas pulmi ja see oli ütlemata tore ja ilus.

Agaga põuasitikas oli ka heast, wäga heast perekonnast. Tema isa, üks tore härra, oli wanaste palawa wõitluse järele ühe warblase härra poolest nahta pandud, ja tema ema, lest proua, elas sest ajast õunapuu otjas, mis tema päralt oli, nagu ta ise tõendas.

Põuasitika ema oli agaga wäga uhke ja oli kaua wali-tanud, enne kui ta oma härra pojale paraja preili pruudiks leidis.

Põuasitika pruut oli ka põuasitikakene, ja missugune weel! Temal oli wajakü pool tiiva peal üsna tillukene musttäpikene, ja see oli tema juures iseäralik; põuasitika ema aga armastas iseäralikku, igapäiset asja ta põlgas.

Noorepaarile anti üks üsna noor weikene ploomi puu elukohaks, ja iga pühapäew tohtiswad nad wana proua, põuasitika ema juures süia.

Pulm oli weikene, sest ema ütles, et see wäga toores olla, suuri pulmi teha, ja nii oliwad üksi kõige ligemad sugulased kutsutud, aga kuida üeldud, kõik oli ütlemata ilus. —

Peale pidusöögi, mida ühe pirnipuu otjas peeti, mis õisi täis oli ja ka wana proua põuasitika ema oma oli, nagu ta ise ütles, siduswad põuasitikas oma pruudiga omad uued tolmumantlid ümber koha ja algaswad oma pulmारेisi.

Wana proua põuasitika ema oli nimelt ütelnud,

et pulmareis mitte küll just wäga iseäralik ei olla, aga selle eest hästi peenikene kombe, pulmareisi ette wõtta.

Pääsukene oli aga emale, kui ta alles noor preili oli, ütelnud, et kangel ilmas soojad maad olla, ja olla palju temale pajatanud, kui ilus ja tore seal kõik pidada olema. Peaaegu oleks pääsukene põuasitika preili ka sinna ligi wõtnud, aga asi jäi katki, ja nüüd oli ema soowinud, et poeg pruudiga pulmareisi soojamaale ette wõtaks; ta ei teadnud küll just mitte juhutada, kus külgis see see maa oli, aga see oli just iseäralik selle asja juures.

Nii olivad siis põuasitikas ja ta pruut pulmareisil.

Noor põuasitika proua aga ei olnud iseäranis mitte reisimise peale waimustatud, tema oleks palju ennem kufagile sumvitama jäänud. „Reisi peal sünnib niipalju hirmsaid asju,“ ütles ta, ja siis hakkas ta nutma, ja ta katsumise sarwed wärisesiwad ärituse pärast.

Põuasitikas tahtis sellepärast peaaegu meelt ära heita, aga wana proua, ema, oli soowinud, et nad pulmareisi soojale maale ette wõtaks, ja nii pidi see ikka sündima.

Et aga pime juba kätte tuli, ja noor proua tundis, et ta haiglane oli, siis istusiwad nad õispuu põesasse ja ootasiwad hommikut, et edasi reijida.

Teisel päewal aga jadas fangeste wihma. Õispuu lehed muud kui madisesid, pealeselle oli tuul külm, ja päikest ei kufagil näha.

Põuasitikas istus oma prouaga suure õispuu õitsme all wäga kurwalt ja olivad juba läbi märjad, ka külmetasiwad nad fangeste.

Õispuu põesas seisis just suure, ilusa maja afna all, ja üks weikene ninatarf poisikene lütkas praegu afna lahti; maja afna peal oli aga ilus roos, see õitjes ja lehtas nii ilusaste, seal juures nikutas ta ikka nende poole, nii et põuasitikas oma prouaga otse tema poole lindsasiwad, sest nad arwasiwad, et roos neid kutsus.

Weikese poisile aga kustus wihma piist just nina peale, see pahandas teda, ja ta tõmbas afna ruttu jälle kinni.

Põuasitikas ja tema proua oliwad nüüd wängis. — Tüdruk oli tule ahju pannud, jellepärast oli tuas hea ja soe; igal pool oliwad õitsewad lilled, palmid ja leht-taimed; tapeetidel seinte peal oliwad aga koguni suured metsad peale maalitud, ja nii loomulikult, et arwama pidi, et need pisikesed karjapoisid ja tüdrukud seal elus on, et linnud laulawad ja puude oksad tõeste liiguwad.

„Ah,“ ütles põuasitikas, „need on need soojad maad, jah tõepoolest, need nad on; pääsufesjel oli ometi õigus, nii tore, kui siin soojas maades, ei ole kujukil!“

Ja põuasitika proua pidi ise tunnistama, et juwitatades kujukil ilusam poleks olnud.

Nii lindsiwad nad siis lustilijelt edasi ja tagasi. „Purr, purre, purr!“ ütles põuasitikas, ja „Surr, surre, surr!“ hüidis tema proua oma peenikese healega wahela.

Weike ninatarf pois aga, kellele wihma piisk enne-malt just nina peale oli kukkunud, kuulis seda surisemist ja purisemist, ja ruttu kutsus ta oma wennakese, ja siis jäiwad mõlemad kesket tuba seisma ja laulsiwad walju healega:

„Sitik linda, — astu rinda, — isa on sull türgi sõjas, — ema ülekaela ojas, — sitik linda!“ —

„Oh,“ hüidis põuasitika proua, „ma kardan, ma kardan hirmsaste!“

Nüüd aga tõmbasiwad mõlemad weikesed poisid ninarätikud taskudest, jooksiwad mööda tuba ümber ja kihutasiwad põuasitikaid taga, ilma et nad põuasitika proua õrna närwidest oleksiwad hoolinud.

Need oliwad tõeste tats weikest wäga kurja poissi. — Põuasitikad oliwad hirmu ja hädaga juba pool surunud, kui üks lahti wõeti ja poisja õnnekohe hüiti.

Weike ninatarf pois wõttis aga afna enne minekut jälle lahti, ja et wihm nüüd üle oli jäenud ja päike jälle paistis, jättis ta teda ka lahti, siis jooksis ta wälja ja laulis weel kord: „Sitik linda!“

Põuasitika proua wajus ühest minestusest teise, ja

põuajitikas ise tundis enamast väga nõrga ja väsinud olevat.

Kui nad weidifene oliwad puhanud, lindsiwad nad ruttu minema, ja ei puhanud ega hinganud enne, kui nad jälle kodus oliwad.

Emale nad aga ütlesiwad:

„Wana proua, meie käifime sooja maade sees, aga seal pole midagi iseäralist toredust; seal on küll väga palaw, aga on ka palju üleannetumaid kurjategijaid seal, kes peaaegu meie elu oleks wõtnud; kodus on ikka kõige parem.“

„Ja,“ ütles wana proua, „teil wõib õigus olla, aga see on ometi väga iseäralik wõerail soojail mail kää.“

Ja nüüd hakkasiwad nad jälle oma weikese ploomi puu otsas elama, mis parajalt õitses, ja oliwad seal üheskoos väga õnnelikud, nad oliwad koguni iseäralisult õnnelikud, ja see on alati peaafti. —

10. Usjifuningas.

Glas kord lambrine, sellel oli peale jämeda riide, mis ta leha lattis, weel kaks asja, wile ja Miina, ümarmargune, pruunikas tüdruk, roosipunase mottadega. Wile oli ta ise omale walmistanud, tüdruku metsast leidnud, kus selle isa süssa põletas. Et neist kord mees ja naene pidi saama, sellepoolest oliwad mõlemad ühes nõus ja wana süepõletajal polnud ka midagi sinna wastu ütlemist; nad oleksiwad kohe wõinud altari ette astuda, oleks neil peale armastuse weel muud midagi olnud. Aga armastusega üksi, olgu ta ka kes teab kui pala, ei saa kudagi suppi teeta ega leiba küpsetada. „Dotame siis,“ mõtlesiwad nad ja lootsiwad paremaid aegu tulewat.

Ühel päeval istus ilus Miina suitsewa süeaugu äärel, mille juures isa ametis oli, ja tema kõrval seisis lambrine, ta armufene, kuna lammad koera ülewaatmise all raiestitus sõivad. Tüdruku peakohal lautas wana pihelgas oma offi laiali, mille külges punased marjakobarad rippusiwad. Tema oli omale hult marju sülle noppinud ja ajas neid nüüd ükskaawalt niidiotsa rongi. Sest tuli ilus helmerida wälja. Willem, nii oli noore lambrise nimi, waatas neiu toimetust, kudas weikesed sõrmetesed wirgaste liikusiwad, ja siis waatas ta piiga punaseid paleid, siledat otsaesist ja kõit ta iludusi järgimööda ja mõtles iseeneses: „Küll ta on aga ilus ja armas!“

Nüüd oli pärlirida marjadest walmis. Miina pani ta oma paksude, tumepruunide kookupalmitsetud juuksepeale ja waatas kui laps rõemaste naerdes oma armufese otsa. See aga läks forraga kurwaks. „Ah, Miina,“ õhkas ta, „miks olen ma nii woene? Miks ei wõi ma sülle kuld sõrmust sõrme ja pärlirida kaela osta?“

„See on lord nõnda, mis seal teha,“ ütles neiu waigistades. Punased marjad on ju ometi ka ilusad?“

Lambrine ei näitanud ta sõnu kuulwat. Tema waatas suitsu juga, mis süeaugust siniselt tõusis ja üle metsa ladwa wenis. „Miks ei tule õnn mulle wõeraks?“ ütles ta kurwalt. „Nii mõnigi warandus on mägedesse warjule nõiutud, aga üksnes lollidele naeratab õnn wastu, ja kui nad siis õifates teda linniwõtta tahawad, wajub kuld penikoorma sügawusele maa sisse. Miina olen igal õötunnil metsas walwanud, aga ei paista mull ühtfi sinist tulukest, ei näita ennast keegi walge naesterahwas, ega wii mind keegi härjapõlwlane waranduse mäele.“

„Willem,“ ütles piiga tõsiselt, „ära hakka raha augu otsijaks ega nõiduse uskujaks! Sealt ei tule midagi head wälja.“ Ja naljatades rääkis ta edasi: „Ennem ja hõlpsam saab sa kuld sarwedega hirwe läbi riffaks, kellega

murueit mööda metsi sõidab. Iga aasta wiskab see hirm omad kuld sarwed maha. Otsi neid, mu Willem! Selleaastased sarwed on wist alles siin kujukil rägastikkus."

Süepõletaja oli juurde tulnud ja wiimseid sõnu kuulnud. „Ohoo,“ ütles ta, „teie tahate neid kuldjarwi kätte saada? See on suur soow. Kas ei saa teil juba kärke wõi musta rähni rohu juurest? Eht kuda oleks lugu usfikuninga kuldkrooniga, mis seal all wee ääres saada on? Kui mina omale midagi wõiksin soowida, siis soowiksin ma omale sõnajala seemet, mis nägemataks teeb. Di, see oleks fena! Mis ütleks paks karupere-mees, kui ma tema warandust iga õhtu fergitaks ja kõige suurema worsti tema katlast wälja wõtaks?“

Jutt läks edasi. Räägiti weel mõnestki nõidusest, mille all mets olla ja lambrine hakkas ifka rohkem järele mõtlema. Muidu oli ta õhtul jumalaga jätmiseks oma armukesele wilet ajanud, aga täna ei mõtelnud ta sellepeale lahtudes sugugi. Morus peaga sammus ta oma karja ees, mida koer haukudes kofku tõrjus.

Bäewaratas oli oma ringi lõpetusel, ja punakas udu paistis mägedel, kui lambrine oma karjaga metsast wälja hakkas jõudma. Tema ees oli rohiline heinamaa, millest lai ja madal oja läbi jookkis, ja teine pool oja oli, kui määratu suur haua künkas, üksit punane kiwi näha. Waarga põesjad ja metstapu wäänded piirasiwad teda ümber, ja tema pragudes kaswas sammal ja õitsejwiad mürgi rohud. Siin pidi usfikuningas elama.

Karjane ajas lammas, kui nad joonud oliwad, läbi oja, sest küla, kust tema oma karjaga pärit, oli teine pool mäe rinda. Ta tahtis punasest kaljust mööda minna, nagu alati, aga ta jäi kui naelutatud seisma, sest põesfastes nagu liigutas ennast keegi.

„Wiimati eht on usfikuningas ise!“ mõtles ta, ja et ta lord oli kuulnud, et usfid wile puhumist armas-

tavad, wõttis ta oma pajuwile kotist ja hakkas üht mahe-
dat lugu puhuma.

Ja waata, waata! Seal tõusis põejast wiisiseja ussi
pea, juure, walge ussi pea kuld kroonikesega.

Ohmatades wõttis pois wile juu äärest, ja silma-
pill oli ka uss kadunud.

Oli siis ometegi tõsi, mis süepõletaja ennemalt ütles.
Kartlikult astus karjane tagasi ja ajas karja laugelt
ümber kiwi ringi küla poole. Ussikuningas, ehk palju
õigem, tema kuld kroon, oli talle nüüd wõd ja päewad
meeles. Aga kuidas pidi ta ometi peale hakkama, et
warandust kätte saada? Wana küla sepp oli tark mees,
kelle kolu hästi teerõ oli; wast teadis see temale midagi
õpetada. Ta läks jellepärast ükskord sepikotta, kui meis-
ter jellidega juba õhtul oli, küsis jutujätkuks, mis nõuu
sepp haige lammas parandamiseks teaks anda, ja tuli wi-
imati ümber ääri weeri ka jutt ussikuninga peale. Tema
oli õige mehega kokku juhtunud. Wana sepp teadis karwa
pealt ütelda, kuidas kuld krooni wõimalik kätte saada, ja
ei salganud seda ka sugugi rääkida.

„Kes ussikuninga krooni kätte tahab saada,“ seletas
ta, „jellel pole muud teha, kui korka ette, kus ta elab,
üks walge rätik maha lautada. Kohe tuleb madu, pa-
neb krooni rätiku peale, ja laub jälle. Nüüd pole muud
kui rätik ühes krooniga äratõmmata ja nii ruttu, kui
wähegi wõimalik ühe wee taha katsuda saada. Sest nii-
pea, kui ussikuningas wargust märkab, kihutab ta hirmsa
sussemisega wargale järele, ja ei saa see mitte kuskile
wee taha ennast peasta, siis on ta surma laps. Jõuab
ta aga õnnelikult üle jõe teinepoole kaldale, siis ei wõi
madu talle midagi teha, ja kroon on tema.“

Nii jutustas sepp, ja lambrine pani wiimase kui
õna hoolega tähele.

Wõni päew pärast seda istus süepõletaja ilus tütar
oma isa urtsiku ees. Seal tuli tema armufene tuhat-

nelja jookstes, wiskas neiule ühe hiilgawa tipulise wõru sülle ja langes kui eluta maha.

Miina hakkas waljuste ksendama. Tema isa tuli juurde, ja üks pill hiilgawa krooni peale õpetas talle, mis sündinud oli. „Tema on ussikuninga krooni ära wõtnud,“ ütles ta. Siis tõstis ta hingetuma ülesse, kandis ta tuppa ja püidis teda jälle minestusest elusse äratada. See läks lorda, aga terwe õõ oli ta waene langes palawikus asemel maas; alles wastu hommikut jäi ta rahulisemaks.

Päewa jooksul toibus ta täieste ja jutusas oma lugu. Hirm ja mure lahkusiwad süepõletaja omist, ja rõem asus asemele. Seal oli waewaga wõidetud ussi warandus armastajate ees laua peal, kes käsi käes istusiwad ja tulewiku plaanijid tegiwad. Ruld krooni muidugi ei wõinud nad omale hoida, see pidi linna kullasepa juurde rändama, aga selle eest ehtis mõrshapärg jälle warssi Miina kaunist pead, ja kui pulma kära waihinud, siis tahtis Willem oma noore kaasa weikesse majasse wiia, ja Miina teeb seal siis oma lõukale tule ülesse. — Oh õnne, oh õnust!

Teisel hommikul läks Willem oma külasse tagasi. Punasest kiwist läks ta muidugi kaugelt mööda.

Ussikuninga kroonil oli kaksteistkümmend aru, ja iga aru jees oli üks weripunane kallis kiwi ilustuseks. Kui peigmees ära oli läinud, wõttis Miina ta kirstust wälja, kus ta peidetud oli, ja pani ta omale pähä. See oli koguni teine ehe, kui pihelgamarja pärg. Oleks ta ka ise waadata wõinud, kui lena ta selle krooniga oli, aga süepõletaja onnis peegelt ei olnud. Kui Miina oma pruunikat nägu waadata tahtis, siis jooksis ta süeahju ligidale, kust üks allika kaew metsa wahel ülesse tees; sinna läks ta ka niid. Tema kumardas selge wee üle ja rõemustas hiilgawa peaehte pärast.

„Noh, kas ma pole lena?“ ütles ta paksu konnale, kes allika äärel istus. Ja konn ütles: „Kwat, kwat!“

lastis põhja ja rääkis seal oma naesele, mis imet ta näinud. Rohiline sisalik sabistas kuiva lehtede sees; tema tõstis pead ja waatas uudishimuliselt ehtind tüdrukut otja. Siis lipsas muru alla lambrisje ja jutustas oma õdedele ilusasti neiuist, kellel kroon peas oli. Siniised tihased tuliwad uudishimuliselt ligemale, ja wainulägu raputas kadedalt oma tutti, kui ta hiilgawat ehet piiga peas nägi. Drawas luuris teraselt kuuse tüwi takka, ja nirk ajas tahe jala peale püsti, et üle rohu kroonitud neiu näeks.

Trapp, trapp, kuuldi nüüd sammud lähemale tulewat; wast oli kulla hiilgus mõne põdra ligemale petnud. Aga ei hirwed ja põdrad ei astu raudus labjadega; need on hobused. Kirjud riided wirasiwad punde wahelt, ja rõemjad inimeste healed puutusiwad neiu kõrwa. Tema kargas kaewu äärest ülesse ja tahtis tuppä jooksta, aga juba oliwad ratsamehed süepõletaja onni ees. Oliwad seal härrad rohilises jahiriides ja naesterahwad pitas lehwimas sõiduriietes, noored saledad kullimehed ja päewatanud habemega kütid. Piiga kummardas sügawaste. Tore härra halli hobuse seljas oli krahw, kelle päralt ümberkaudne maa oli, ja noor ilus naesterahwas tema kõrwal teise hobuse seljas oli ta abikaas.

Mandlikult juhatas Miina härrastele teed oja äärde heinamaale. Seal juhtus krahwi proua film kroonikese peale, mis tüdrukut peas oli, ja imestades hüüdis ta: „Ütle, ilus neitsi, kust ja jelle kalli waranduse jaid?“

Tüdruk oli wait ja kohtunud, aga süepõletaja, kes wahel ajal sinna oli tulnud, andis targa wastuse: „See on üks wana pärandus, armuline proua, sõjasaak, mis minu wana-wana-isa wõeralt maalt sõjast toonud. On see Teil meele pärast siis wõtke ja waadake!“

Krahwi proua wõttis krooni Miina käest, ja preilid, kes tema ümber oliwad, waatasiwad uudishimuliste pilkudega kallist ehet.

„Selle krooni pian ma omale jaama,“ ütles proua ja waatas magusa pilkudega oma abikaasa peale.

See naeratas ja wõttis raske koti sadula küljest. „Waatke, see olgu teile krooni eest,“ ütles ta süepõletajale, „see on fulda täis. Teie, rumalad inimesed wist ei teadnudki, misjugune warandus teie onnis warjul oli?“

Breilid pistiwad kroonikese kahe hõbe nõelaga proua sametist tanu külgi, siis antsiwad ratsalised hoosteale kannud, tõstiwad jumalaga jätmiseks süepõletaja ja tema tütre poole kätt, sõitsiwad edasi metsa.

Pea oliwad jahilised metsast läbi, ja nende ees oli heinamaa oja ääres ja punane kiwi. Pehme oja sees oliwad sagedaste kõrkja ja pilliroo padrikud, kus pardid ja mitmesugused weskanaad elasiwad. Kullimehed antsiwad jahikullid naesterahwaste kätte, ja kõifide filmad oliwad kõrkjate poole pöördud, mis oja kallast palistasiwad.

Müid lindas suur part pörisedes ojast ülesse. Nuttu wõttis krahwi proua oma kulli lahti ja wiskas lindu. Kiisjudes tõusis kull ülesse, kuni ta pardi peakohal oli. Siis lastis ta kui nool alla, pardile selga. Mõlemad kullusiwad leeredes alla poole, ja matsatades langes tapetud part üsna punase kiwi ligidale heinamaale maha.

Proua ajas lõige enne hobusega sinna. Dõgawa palgedega kargas ta sadulast, et parti kullifüintest wabastada ja hõbe rõngast kullile tiiwade peale tõmmata, kus tema nime sisse oli lõigatud. Üliste kiljatas proua heledaste ja langes maha. —

Jahilised kihutasiwad ehmatanud ligemale. Krahw wõttis oma noore naise sülle ja küsis kartes, mis wiga. Proua aga nuttis ja näitas käega jala peale. Krahw kumardas ja nägi siidisuka peal were pisara. „Sina oled orgi otsa astunud,“ ütles ta naeratades, „sest 'pole midagi.“ Proua aga nuuksus tasakesi, tema meelekohad hakkasiwad kangeste peksma, ja surmuhawatus kattis ta nägu.

Ohmatanud krahv andis kästusi. Kaks tütti pidid tohtrite järele sõitma, tema ise mässis wäriseja kaasa oma mantli sisse, wõttis ta oma ette hobuse selga ja kihutas teiste jahiliste saadetusel tuhat nelja lähemasse külasse. Seal kästis ta haigele aset teha ja ootas hirmuga arstide tulekut.

Haigus läks iga filmapist pahemaks. Wana sepp, keda waatama kutsuti, arwas pead raputades, et jala sees mitte orgi haaw ei ole, waid nõelusfi hamma jälg. Sedasama arwasiwad ka arstid, kui nad pärast sinna tuliwad. Nemad rääkisiwad üksteisega ladinakeeli, ja toherdasiwad tillakadega ja salwidega, nagu nende kunst kätib. Aga paranemisest polnud juttugi. Haige läks kord korralt jõuetumaks ja kui ehatäht paistma hakkas, oli ta meel juba segane. Dues ukse ees aga ootas surm.

Selleaja sees ajas lambrine Willem oma karja küla poole. Miina oli temale jutustanud, et krahwiproua ussikrooni ära ostnud, ja siis oliwad nad oma raha lugenud ja nõuu pidanud, mis sellega teha. Seas tujus sammus lambrine nüüd karja ees ja ajas wilet.

Seal jäi ta hing järsku kinni, ja ta juuksed tõusiwad hirmuga püsti. Põesastikust keerles ussituningas wälja ja tõstis tema ees susisedes oma kroonita pead.

„Seisa, ehk sa piad surema!“ lähises madu, ja waene mees seisus ja tuetas ennast wärisedes oma kepi najale.

„Kuule, pois, mis ma sulle ütlen,“ rääkis madu.

„Maene, kes mu krooni kannab, on surma oma; mina hammustasin ta jalga. Aga mull on ka see rohi, kelle mahl ta terweks teeb. Tule järele, ma näitan sulle seda elurohtu!“

Madu wingerdas läbi rohu ja karjane käis tufsuwa südaurega ta järele. Punase kiwi juures jäi ussituningas seisuma. Ta wõttis ühe rohu ja andis seda karjasele. See oli õrn taimetene, just kui ussikeel.

„Nüüd rutta,“ ütles madu, „nii kõrme, kui sa wõid sinna külasse, kus haige on, ja tilguta temale üks till

selle rohu mahlast haawa peale, siis saab ta terweks!
Balgaks aga küsi omale see kroonifene ja too mulle
tagasi! Seda piad ja mulle wandega tõutama.“

Wärisedes wandus karjane nii, kudäs ussifuningas
nõudis, siis ruttas ta külasse ja lastis ennast haige
juurde wiia.

Krahwi proua elas weel, aga hingas juba wäga
nõrgaste. Tema paremal poolel istus krahw, käded sil-
made ees; wärsakul pool istus preester ja luges palweid.

„Katsu oma kunsti!“ ütles krahw lambrisiele. „Wõid
ja teda terweks teha, siis teen mina su rikkaks.“

Seal õhtas karjane taewa poole ja lastis ühe tilga
omast rohust haawa sisse. Kohe lõi haige filmad lahti
ja hingas sügawaste. Siis tõstis ta oma ilusa pea
patjadest ja waatas õrnalt abikaasa otsa. Sestsamast
filmapiilgust hakkas palawik alanema, ja koidupuna aegu
oliwad ta proua paled niisama punased, nagu enne, ja
kõik haigus oli temast kadunud.

Seameelega andis proua kroonifese lambrisiele, kes
ta terweks oli teinud, ja see pidas oma wannet, ja wiis
kroonifese wiibimata punase kiwi juurde, kus ussifuningas
ta wastu wõttis.

Ka krahw pidas sõna. Ta tintis oma proua peost-
jale ilusa mõisa, kuhu Willem Miina perenaeseks wiis.

Kas ussifuningas weel elab, kas ta punase kiwi all
weel oma krooni kannab, jeda ei saanud ma sudagi
kuulda. Mõisakene, mida krahw lambrisiele tinkinud, on
aga praegu alles ja teda nimetatakse ussimõisaks.

Roid. 16. II. 1928.